

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra Práva

Bakalářská práce

**Institut prezidenta České republiky se zaměřením na
problematiku volby prezidenta republiky**

Radek Horešovský

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Radek Horešovský

Provoz a ekonomika

Název práce

Institut prezidenta České republiky se zaměřením na problematiku volby prezidenta republiky

Název anglicky

The Institute of Presidency in the Czech Republic Focused on Presidential Election

Cíle práce

V první části bakalářské práce bude cílem vytyčení teoretických východisek pro institut prezidenta republiky v právním řádu České republiky se zaměřením na problematiku voleb do funkce prezidenta republiky v České republice, vybraných státech EU a ve Spojených státech amerických. Pro cíl praktické části práce bude stanovena hypotéza, zda-li financování volebních kampaní jednotlivých kandidátů při přímé volbě prezidenta republiky probíhalo v souladu s platnými právními předpisy.

Metodika

V teoretické části práce bude použita analýza právních předpisů, relevantních odborných článků a odborné literatury, bude provedena literární rešerše a komparace volebních systémů ve vybraných státech. V praktické části práce, která bude navazovat na teoretická východiska, bude použita ekonomická analýza a komparace financování volebních kampaní s návazností na soulad s platnými právními předpisy. Metodou syntézy budou vyhodnoceny výstupy provedené ekonomické analýzy a komparace.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Česká republika, hlava státu, pravomoc, prezident republiky, přímá volba, nepřímá volba, volby, volební systém, Ústava ČR, volební zákon

Doporučené zdroje informací

GERLOCH, Aleš, Jiří HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. Ústavní systém České republiky. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 516 s. ISBN 978-807-3804-237.

KOUDELKA, Zdeněk. Prezident republiky. Praha: Leges, 2011, 223 s. Teoretik. ISBN 978-808-7212-950.

KREJČÍ, Miloš. Jak se "dělá" prezident Spojených států amerických: průvodce americkým volebním systémem od zřízení funkce prezidenta po souboj Barack Obama versus John McCain. V Mladé frontě vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2009, 247 s. ISBN 978-802-0419-354.

NOLČ, Jiří. Čeští a slovenští prezidenti. Vyd. 1. Brno: CP Books, 2005, 114 s. ISBN 80-251-0545-8.

POTŮČEK, Martin, Jiří MUSIL a Miroslava MAŠKOVÁ. Strategické volby pro českou společnost: teoretická východiska. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, 375 s. sv. 51. ISBN 978-808-6429-861.

SUCHÁNEK, Radovan a Věra JIRÁSKOVÁ. Ústava České republiky v praxi: 15 let platnosti základního zákona. Vyd. 1. Praha: nakladatelství Leges, 2009, 383 s. ISBN 80-872-1218-5.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Vyhláška č. 294/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o volbě prezidenta republiky

Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky)

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Mgr. Denisa Cívínová

Elektronicky schváleno dne 10. 9. 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Institut prezidenta České republiky se zaměřením na problematiku volby prezidenta republiky" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16. března 2015

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Mgr. Denise Cívínové za odborné vedení a rady při zpracování této práce.

Institut prezidenta České republiky se zaměřením na problematiku volby prezidenta republiky

The Institute of Presidency in the Czech Republic Focused on Presidential Election

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá institutem prezidenta české republiky a zaměřuje se na problematiku voleb prezidenta republiky. Práce zobrazuje práva a povinnosti kandidáta od podání kandidátní listiny, přes založení volebního účtu a financování volební kampaně, až po vyhlášení výsledků voleb. Rovněž zachycuje změnu Ústavy České republiky a přechod od nepřímé volby prezidenta republiky k přímé volbě. Pozornost je věnována i způsobu volby a pravomocem prezidentů vybraných států Evropské Unie a prezidenta Spojených států amerických v porovnání s prezidentem České republiky. Praktická část bakalářské práce se věnuje financováním volebních kampaní při volbě prezidenta České republiky v roce 2013 a zkoumá, zda byla dodržena veškerá zákonná nařízení a platná legislativa upravující volbu prezidenta České republiky.

Summary

This thesis deals with the institute of presidency in the Czech Republic and it focuses on presidential election. The thesis shows the rights and duties of candidate from submission of candidate lists, through the establishment of electoral account and campaign financing, to announcement of the election results. It also captures the amendment of the Constitution of the Czech Republic and the transition from indirect election of the president of the Republic to direct election. Attention is also paid to the manner of election and competence of the presidents selected states of the European Union and the President of the United States of America compared with the president of the Czech Republic. The practical part is dedicated to financing of election campaigns in the elections of the President of the Czech Republic in 2013 and examines whether all legal regulations have been complied with applicable regulations and legislation governing the election of the President of the Czech Republic.

Klíčová slova: Česká republika, hlava státu, pravomoc, prezident republiky, přímá volba, nepřímá volba, volby, volební systém, Ústava České republiky, volební zákon

Keywords: Czech Republic, Head of State, competence, President of the Republic, direct election, indirect election, elections, electoral system, Constitution of the Czech Republic, electoral law

Obsah

Seznam zkratk:	9
1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Volba prezidenta republiky	12
3.1.1 Doba a místo hlasování	12
3.1.2 Právo volit	12
3.1.3 Soustava volebního orgánů	13
3.1.4 Státní volební komise	13
3.1.5 Ministerstvo vnitra	13
3.1.6 Ministerstvo zahraničních věcí	14
3.1.7 Český statistický úřad	14
3.1.8 Krajský úřad	14
3.1.9 Pověřený obecní úřad	14
3.1.10 Obecní úřad	15
3.1.11 Starosta	15
3.1.12 Zastupitelský úřad	15
3.1.13 Okrsková volební komise	15
3.2 Kandidát na funkci prezidenta republiky	16
3.2.1 Náležitosti kandidátní listiny	16
3.2.2 Volební výbor	17
3.2.3 Volební účet	17
3.2.4 Zánik kandidatury	18
3.2.5 Volební kampaň	18
3.2.6 Financování volební kampaně	19

3.2.7	Vyhlášení celkového výsledku volby prezidenta.....	19
3.3	Druhy prezidentských voleb	20
3.3.1	Nepřímé (parlamentní) volby.....	20
3.3.2	Způsob volby	21
3.3.3	Změna Ústavy České republiky.....	21
3.3.4	Přímé volby.....	22
3.4	Prezident České republiky a jeho pravomoci.....	23
3.5	Prezidenti vybraných zemí jejich volba a pravomoci	24
3.5.1	Prezident Francouzské republiky.....	24
3.5.2	Prezident Spolkové republiky Německo.....	25
3.5.3	Prezident Italské republiky	26
3.5.4	Prezident Slovenské republiky.....	26
3.5.5	Volba Prezident Spojených států amerických	27
4	Analytická část	29
4.1	Nepřímá volba prezidenta republiky.....	29
4.1.1	Prezidentské volby 2003	30
4.2	Prezidentské volby 2013	31
4.2.1	Financování volebních kampaní	31
4.2.2	Audit prezidentských voleb 2013	44
4.2.3	Vztah financí a získaných hlasů.....	44
5	Závěr.....	49
	Seznam zdrojů a použité literatury	51
	Seznam tabulek a grafů.....	54

Seznam zkratek:

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

Kč – Koruna česká

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČ – Komunistická strana Československá

ODS – Občanská demokratická strana

SPOZ – Strana práv občanů ZEMANOVCI

US-DEU – Unie svobody – Demokratická unie

1 Úvod

Každý stát má nějakého svého nejvyššího představitele. Ať už se jedná o monarchii nebo o republiku. V republikách prezidentských, parlamentních či poloprezidentských je tedy nejvyšším představitelem a nejvýznamnějším orgánem prezident.

Dočasné postavení panovníků konstitučních monarchií se přeneslo na hlavy států nových republik, které začaly vznikat v 19. a 20. století. Označení prezident jakožto hlava státu se začalo v nově vznikajících republikách používat po vzoru americké ústavy a brzy se stalo dominantní. V Evropě jako první, kdo začal používat pro svou hlavu státu označení prezident, byla Italská republika. Následovala jí Francouzská republika a poté mnoho dalších. Ostatní označení hlav států jako například dóže, generální místopředseda, lord-protektor či konzul se příliš neujaly.¹

Na území Čech, Moravy a Slezska je již od roku 1918 hlavou státu rovněž prezident republiky. Prvním prezidentem se tehdy stal Tomáš Garrigue Masaryk. Oficiální označení prezident republiky se používá až dodnes. Jedinou výjimkou bylo období Protektorátu Čechy a Morava, kdy se hlava protektorátu oficiálně označovala jako státní prezident. Vážnost úřadu na území Čech, Moravy a Slezska byla velká a politici, ať už demokratičtí či totalitní, brali postavení prezidenta republiky jako synonymum pro vrchol. Ani v době komunistického režimu nebyla funkce prezidenta republiky v Československu zrušena vzhledem k velkému uznání prezidentského úřadu. Československo tak bylo jediným evropským komunistickým státem, jemuž funkce prezidenta republiky zůstala zachována, neboť v ostatních republikách byla tato funkce jakožto individuální hlava státu alespoň po určitou dobu nahrazena kolektivní hlavou státu.²

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 a později i rozdělení Československé republiky v roce 1993 vznikla nová Ústava České republiky. Ta charakterizuje prezidenta jako hlavu státu a spadá do moci výkonné. Až do roku 2012 byl Prezident České republiky volen v nepřímé volbě Parlamentem. Po změně Ústavy České republiky se volba prezidenta republiky změnila na volbu přímou a přenesla se do rukou samotných občanů. V roce 2013 proběhla vůbec první přímá volba prezidenta České republiky a právě tyto prezidentské volby jsou náplní této bakalářské práce.

¹ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*, s. 15

² KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*, s. 16

2 Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce bude vytyčení teoretických východisek pro institut prezidenta republiky v právním řádu České republiky se zaměřením na problematiku voleb do funkce prezidenta republiky v České republice, vybraných státech Evropské unie a Spojených státech amerických. V této části práce bude použita analýza právních předpisů, relevantních odborných článků a odborné literatury a bude obsahovat rešerše a komparace volebních systémů ve vybraných státech.

Cílem analytické části bude stanovení hypotéz, zda financování volebních kampaní jednotlivých kandidátů v první přímé volbě prezidenta České republiky probíhalo v souladu s právními předpisy, zda bylo dostatečně transparentní a zda má množství vynaložených finančních prostředků bezprostřední vliv na získaný počet hlasů. Bude rozebráno financování volebních kampaní jednotlivých kandidátů na úřad prezidenta republiky ve volbách v roce 2013, jejich příjmy a výdaje a porovnání těchto částek s konečnými příjmy a výdaji, které kandidáti uvedli po finálním zúčtování volebních kampaní. Bude provedena analýza vztahu vynaložených finančních prostředků na volební kampaň a počtu získaných hlasů jednotlivými kandidáty. V závěru pak bude zhodnoceno veškeré financování volebních kampaní s platnými zákony a ostatními legislativními předpisy.

Při zpracovávání bakalářské práce bude vycházeno ze seznamu zákonů, odborné literatury a odborných článků, které jsou uvedeny v samém závěru této práce. Dále z dostupných finančních přehledů volebních účtů jednotlivých kandidátů a jejich účetních knih.

3 Teoretická východiska

Tato část bakalářské práce se bude zabývat problematikou voleb prezidenta republiky v České republice, vybraných státech Evropské Unie a Spojených státech amerických. Rozebírá zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a tvoří teoretická východiska pro analytickou část práce. Dále uvádí změnu Ústavy České republiky a přechod od nepřímé volby prezidenta republiky k přímé volbě.

3.1 Volba prezidenta republiky

Celý proces volby prezidenta České republiky se všemi jejími náležitostmi upravuje zákon č. 275/2012 Sb. o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky.) Tento zákon upravuje podmínky pro výkon volebního práva při volbě prezidenta republiky, podrobnosti navrhovaných kandidátů na funkci prezidenta republiky, vyhlásování a provádění volby prezidenta a vyhlásování jejího výsledku a soudní přezkum.³

3.1.1 Doba a místo hlasování

Hlasování při volbě prezidenta republiky na území České republiky probíhá v určených volebních okrscích. Převážně jde o stálé volební okrsky nebo i samostatné, vytvořené v souladu se zákonem č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Samotné hlasování se koná v pátek a v sobotu. V pátek vždy od 14.00 hodin do 22.00 hodin a v sobotu od 8.00 hodin do 14.00 hodin. Hlasování na území mimo Českou republiku probíhá ve zvláštních stálých okrscích. Časové rozmezí pro „zahraniční“ volbu je upraveno tak, aby se konec volby v místě konání shodoval s koncem volby na území ČR.⁴

3.1.2 Právo volit

Právo volit má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let, alespoň v druhém dni volby. To platí jak pro první, tak i pro druhé kolo. Právo volit může být odebráno na základě zákonem stanoveného omezení osobní svobody z důvodů ochrany zdraví lidí, například dle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejího poskytování nebo zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých

³ Česko. § 1 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

⁴ Česko. § 2 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Další překážkou v právu volit, ale i být volen, může být i omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva dle § 55 až 65 Občanského zákoníku.⁵ Omezení svéprávnosti může pouze soud a to jen tehdy hrozila by dané osobě závažná újma a nepostačí-li vzhledem k jeho zájmům mírnější a méně omezující opatření.⁶

3.1.3 Soustava volebního orgánů

Volbu prezidenta republiky zajišťuje několik volebních orgánů, mezi které patří Státní volební komise, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zahraničních věcí, Český statistický úřad, krajské úřady a v hlavním městě Praze Magistrát hlavního města Prahy, pověřené obecní úřady, obecní úřady, starostové, tajemníci pověřených obecních úřadů a ředitelé krajských úřadů, zastupitelské úřady, okrskové volební komise a další. Veškeré výdaje volebních orgánů spojené s volbou prezidenta republiky se hradí ze státního rozpočtu.⁷

3.1.4 Státní volební komise

Státní volební komise je nejvyšší volební orgán, který koordinuje a organizuje průběh a provedení voleb. Náplní práce tohoto orgánu je dohlížet na zabezpečení úkonů, losovat čísla, kterými budou označeny hlasovací lístky, vydávat povolení k přítomnosti dalších osob při sčítání hlasů okrskovou volební komisí. Na konci voleb rovněž vyhláší výsledky volby prezidenta republiky sdělením ve Sbírce zákonů a předává celkový výsledek volby prezidenta do rukou předsedy Senátu, není-li ho, pak k rukám předsedy Poslanecké sněmovny.⁸

3.1.5 Ministerstvo vnitra

Je ústředním správním úřadem pro volbu prezidenta. Sjednocuje a kontroluje organizační a technickou přípravu, průběh a provedení volby prezidenta. Registruje kandidátní listiny, informuje o nich Státní volební komisi a předává její kopie Českému statistickému úřadu pro zpracování výsledků volby prezidenta. Informuje starosty o tom, kdo má právo delegovat členy volební okrskové komise. Dále pak zajišťuje tisk volebních materiálů,

⁵ Česko. § 4 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

⁶ Česko. § 55 - § 65 zákona č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník

⁷ Česko. § 6 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

⁸ Česko. § 7 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

zveřejňuje informace o podmínkách a způsobu hlasování, kontroluje průběh hlasování, archivuje volební dokumentaci apod.⁹

3.1.6 Ministerstvo zahraničních věcí

Organizačně a technicky zabezpečuje přípravu, průběh a provedení volby prezidenta mimo území České republiky. Hojně spolupracuje s Českým statistickým úřadem na aktualizaci seznamů zvláštních volebních okrsků a vytvoření jednotného systému elektronických komunikací pro přenos dat se zastupitelskými úřady. Předává zvláštní seznamy voličů vedené zastupitelskými úřady Ministerstvu vnitra a po zjištění celkového výsledku volby prezidenta volební dokumentaci.¹⁰

3.1.7 Český statistický úřad

Vypracovává závazný systém zajišťování a zpracování výsledku volby prezidenta a zajišťuje vyhotovení příslušného programového vybavení pro účely zpracování a poskytování výsledků volby prezidenta.¹¹ Zabezpečuje technický systém zpracování výsledků a vykonává státní správu na úseku zpracování výsledků volby prezidenta republiky v rozsahu zvláštními právními předpisy.¹² Spolupracuje s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem Zahraničních věcí, krajskými úřady, pověřenými obecními úřady a obecními úřady.¹³

3.1.8 Krajský úřad

Tento orgán zajišťuje veškerou organizační a technickou přípravu, provedení a průběh voleb na úrovni jednotlivých krajů. Kromě vyřizování stížností neúspěšných stěžovatelů u obecních úřadů, kontroly průběhu hlasování a sčítání hlasů, projednává i přestupky a jiné správní delikty na úseku volební kampaně a ukládá pokuty.¹⁴

3.1.9 Pověřený obecní úřad

Tyto úřady zajišťují místnosti pro činnost Českého statistického úřadu a veškeré pomocné prostředky při příjmu, kontrole a zpracování zápisů o průběhu a výsledku hlasování

⁹ Česko. § 8 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

¹⁰ Česko. § 9 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

¹¹ Česko. § 10 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

¹² Česko. § 4 odst. 1 písm. p) zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě

¹³ Česko. § 10 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

¹⁴ Česko. § 11 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

přebíraných od okrskových volebních komisí. S Českým statistickým úřadem pro tato vytvořená pracoviště shání potřebné pracovní síly a technické zařízení.¹⁵

3.1.10 Obecní úřad

Připravuje volební místnosti pro okrskové volební komise a potřebné pracovní síly a pomocné prostředky pro průběh hlasování. Předává okrskovým komisím výpisy ze seznamu voličů. Vede i tzv. zvláštní seznamy voličů pro voliče, kteří nemohou volit ve svém volebním okrsku z důvodů, že jsou ve zdravotnickém zařízení, v zařízení sociálních služeb či ve výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody v obci. Pro tyto voliče také vydává na žádost voličský průkaz, který umožňuje volit na jiných volebních okrscích mimo okrsek, v jehož stálém seznamu je zapsán.¹⁶

3.1.11 Starosta

Starosta obce, městyse, města, městské části nebo obvodu informuje voliče o konání volby prezidenta v daném územním celku, zodpovídá za distribuci hlasovacích lístků voličům a zveřejňuje informace o počtu a sídle volebních okrsků. Dále pak stanoví počet komisařů v jednotlivých volebních okrscích, jmenuje zapisovatele a svolává první zasedání pro vytvořené volební komise.¹⁷

3.1.12 Zastupitelský úřad

Řeší veškeré organizační a technické přípravy pro provedení a průběh voleb mimo území České republiky. Stejně jako obecní úřad vede zvláštní seznamy voličů a na žádost vydává voličské průkazy pro voliče, opravňující volit v jakémkoliv zvláštním volebním okrsku v zahraničí. Podle místních podmínek informuje voliče o místu a konání volby prezidenta a to případně i v příslušném cizím jazyce.¹⁸

3.1.13 Okrsková volební komise

Dbá na pořádek ve volební místnosti, organizuje hlasování a dohlíží na jeho průběh, sčítá hlasy a vyhotovuje zápis o průběhu a výsledku hlasování. Členem volební komise může být jakýkoliv občan, který dosáhl věku 18 let v den složení slibu, nebylo mu odebráno

¹⁵ Česko. § 12 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

¹⁶ Česko. § 13 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

¹⁷ Česko. § 14 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

¹⁸ Česko. § 15 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

právo volit a nejedná-li se o kandidáta na prezidenta republiky. Členství vzniká složením slibu ve znění: „*Slibuji na svou čest, že budu svědomitě a nestranně vykonávat svoji funkci a budu se při tom řídit Ústavou, zákony a jinými právními předpisy České republiky.*“¹⁹

3.2 Kandidát na funkci prezidenta republiky

Kandidáti jsou registrováni na základě tzv. kandidátní listiny, kterou může podat nejméně 20 poslanců nebo nejméně 10 senátorů nebo občan, který dosáhl věku 18 let, a jeho petici podpořilo alespoň 50 000 občanů. Navrhující poslanci, senátoři či občan, může podat pouze jednu kandidátní listinu a každý kandidát může být uveden pouze na jedné. Tyto listiny se předávají nejpozději do 66 dnů před dnem volby prezidentu Ministerstvu vnitra. To pak informuje o registraci zmocněnce, který zastupuje skupinu poslanců či senátorů a také buď samotného občana, který návrh podal nebo též jeho zmocněnce.²⁰

3.2.1 Náležitostí kandidátní listiny

Každá kandidátní listina obsahuje jméno a příjmení kandidáta, údaje o pohlaví, věk ke druhému dni volby prezidenta, zaměstnání nebo povolání, které kandidát v době podání kandidátní listiny zastává, případně jeho akademický nebo jiný titul, obec, kde je kandidát přihlášen k trvalému pobytu. Dále pak příslušnost k politické straně, politickému hnutí nebo je-li bez politické příslušnosti. Součástí jsou také identifikační údaje poslanců, senátorů, občana či jejich zmocněnců a také členů volebního výboru s jejich podpisy. Přílohu pak tvoří vlastnoručně podepsané prohlášení kandidáta, že souhlasí se svou kandidaturou a potvrzení o založení volebního účtu. Jedná-li se o listinu navrhující občanem, přikládá se i petice podepsaná nejméně 50 000 občany s jejich údaji. Ministerstvo vnitra pak ověřuje správnost veškerých údajů a ověřuje podpisy na přiložené petici namátkovou kontrolou vybraného vzorku údajů z 8 500 podepsaných občanů. Zjistí-li se nesprávnost některých vybraných údajů v petici, nejsou pak tyto občany započítáváni nebo tvoří-li nesprávné údaje tři a více procent, provede kontrolu u dalšího vzorku stejného rozsahu. Pokud i druhý vzorek zaznamená chybnost údajů tři a více procent, odečte pak Ministerstvo vnitra od celkového počtu občanů podepsaných na petici počet občanů, který procentuálně odpovídá chybovosti v obou kontrolních vzorcích. Není-li poté na petici dostatek podpisů, tedy alespoň 50 000 občanů, považuje se za neplatnou a kandidát

¹⁹ Česko. § 16 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

²⁰ Česko. § 21 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

nemůže být zaregistrován. Pokud Ministerstvo vnitra nalezne v kandidátní listině i jiné nesrovnalosti vyzve osobu, která listinu podala, aby závady odstranila ve lhůtě do 50 dnů přede dnem volby prezidenta.²¹

3.2.2 Volební výbor

Každý kandidát na funkci prezidenta republiky je povinen zřídit volební výbor ke dni podání kandidátní listiny. Volební výbor se musí skládat nejméně ze tří a nejvýše z pěti členů. Členové tohoto uskupení pak rozhodují o financování a nerozdílně odpovídají za své závazky v otázkách volební kampaně.²²

3.2.3 Volební účet

Spolu s volebním výborem si také kandidáti musí založit volební účty, určené právě pro financování vlastních kampaní. Každý takový účet musí být veden u banky se sídlem na území České republiky nebo u zahraniční banky vykonávající svou činnost rovněž na území České republiky prostřednictvím své pobočky. Veškeré finanční operace, sloužící k financování volební kampaně probíhají prostřednictvím právě těchto účtů a žádných jiných a zároveň se nesmí používat k jiným účelům než je právě vlastní volební kampaň jednotlivých kandidátů. Po založení volebního účtu musí být na něho převedeny veškeré finanční prostředky na podporu kandidatury a na volební kampaň. Volební výbor ho pak do pěti dnů ode dne registrace zveřejní na internetových stránkách kandidáta a současně informuje Ministerstvo vnitra o veškerých údajích o převedených finančních prostředcích na volební účet. Součástí je i přehled o původu těchto prostředků, včetně uvedení jména, příjmení, data narození a adresy místa pobytu fyzické osoby, která tyto prostředky poskytla, nebo jde-li o právnickou osobu, včetně uvedení její obchodní firmy nebo názvu, sídla a identifikačního čísla osoby, bylo-li přiděleno. Ministerstvo vnitra pak veškeré tyto informace zveřejní na svých internetových stránkách určených pro volby. Po vyhlášení výsledků voleb se nesmí nakládat s finančními prostředky, nevyužitými na financování volební kampaně po dobu nejméně 120 dnů nebo po dobu, po kterou se vede řízení ve věci porušení pravidel financování kampaně. Pokud se soud usnese, že došlo k porušení těchto pravidel, musí být odpovídající částka, o které soud rozhodl převedena volebním výborem do státního rozpočtu a po dobu než tak učiní, je volební účet taktéž nedisponovatelným.

²¹ Česko. § 25 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

²² Česko. § 23 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

K úhradě této částky může být použit i volební účet s nevyužitými prostředky na volební kampaň. Do 30 dnů od uplynutí stanovených 120 dnů nebo ukončení soudních procesů ve věci porušení pravidel financování kampaně, se veškeré finanční prostředky, nevyužité na volební kampaň, převedou na sociální, zdravotní, sportovní, ekologický, kulturní nebo jinak veřejně prospěšný účel, a to v rozsahu a způsobem, který určí sám kandidát na funkci prezidenta. Pokud jsou všechny tyto podmínky splněny a veškeré finanční prostředky, nevyužité na financování volební kampaně, jsou převedeny, může být volební účet zrušen.²³

3.2.4 Zánik kandidatury

Každý kandidát může do 24 hodin před zahájením volby vzdát svou kandidaturu. Vykoná tak buď osobně u Ministerstva vnitra, kde sepíše záznam nebo v písemné podobě s vlastnoručním ověřeným podpisem nebo v elektronické podobě s uznávaným elektronickým podpisem. Toto prohlášení již nelze vzít zpět a kandidát ztrácí s okamžitou platností svou kandidaturu. Odstoupí-li kandidát mezi prvním a druhým kolem či z jiného důvodu přestane být volitelný, nahrazuje ho kandidát v pořadí za ním.²⁴

3.2.5 Volební kampaň

Každý kandidát na funkci prezidenta republiky před samotnou volbou využívá pro své zviditelnění volební kampaň. Kampaní se myslí veškerá propagace a volební agitace v jeho prospěch, zejména veřejné oznámení určené na jeho podporu nebo sloužící k jeho prospěchu. Za volební kampaň se však považuje i sdělení v neprospěch jiného kandidáta, ale celá kampaň musí probíhat čestně a poctivě a nesmí být zveřejňovány nepravdivé údaje, které by mohly zvýhodnit či znevýhodnit ostatní kandidáty. Pro účely kampaně se využívají různá média, komunikační, billboardy, různé doprovodné akce a výstupy kandidátů na veřejnosti, na kterých se snaží přesvědčit o svých kvalitách, přínosech a dalších důvodech, které mají jediný cíl a to oslovit potenciální voliče k volbě. V období 16 dnů před volbami a končící 48 hodin před samotným zahájením prvního kola volby prezidenta mají všichni zaregistrovaní kandidáti vyhrazeno v České televizi a v Českém rozhlasu pět hodin bezplatně poskytnutého vysílacího času. V období začínajícím 4 dny a končícím 48 hodin před zahájením hlasování druhého kola volby prezidenta mají pak

²³ Česko. § 24 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

²⁴ Česko. § 27 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

kandidáti vyhrazeno v České televizi a v Českém rozhlase po jedné hodině. Termíny vysílacích časů určí samotná média losem. Kandidáti tento čas pak používají především k poskytování rozhovorů, svých vlastních propagačních spotů a také, v dnešní době v České republice, stále k oblíbenějším předvolebním debatám. V době hlasování však v objektech, v kterých jsou umístěny volební místnosti a v jeho bezprostředním okolí, je zakázaná volební agitace pro jakéhokoliv kandidáta na funkci prezidenta republiky.²⁵

3.2.6 Financování volební kampaně

Financováním volební kampaně se rozumí veškeré příjmy a výdaje spojené s volební kampaní. Volební výbory jednotlivých kandidátů jsou povinni vést účetnictví v plném rozsahu podle zákona upravující účetnictví. Členové volebního výboru vyberou mezi sebou jednoho člena a písemně ho pověří vykonávat tuto činnost po celou dobu kampaně. Za účetní jednotku se považuje volební výbor. Za výdaje na volební kampaň jsou považovány veškeré finanční nebo jiné penězi ocenitelné prostředky, které kandidáti vynaloží na úhradu nákladů volební kampaně a to včetně nákladů vynaložených předem podání kandidátní listiny. Dle zákona číslo 275/2012 Sb. nesmí výdaje na volební kampaň přesáhnout částku 40 000 000 Kč včetně daně z přidané hodnoty, účastní-li se kandidát pouze prvního kola volby. Postoupí-li však do druhého kola nesmí pak tyto výdaje přesáhnout částku 50 000 000 Kč včetně daně z přidané hodnoty. Do této částky se započítávají částky, které kandidát uhradil nebo má uhradit, včetně částek, které uhradily, nebo se zavázaly uhradit za kandidáta třetí osoby. Bylo-li plnění, které je součástí volební kampaně, poskytnuto bezplatně nebo za cenu nižší než obvyklou, započítá se do této částky jeho obvyklá cena. Volební výbor do 60 dnů ode dne vyhlášení celkových výsledků hlasování volby zveřejní veškeré účetnictví týkající se volební kampaně na internetových stránkách kandidáta. Zároveň jej zašle v listinné nebo elektronické podobě s podpisy všech členů volebního výboru a také mandátovému a imunitnímu výboru Senátu.²⁶

3.2.7 Vyhlášení celkového výsledku volby prezidenta

Státní volební komise vyhlásí celkový výsledek volby prezidenta republiky uveřejněním zápisu Státní volební komise o výsledku volby prezidenta sdělením ve Sbírce zákonů.

²⁵ Česko. § 35 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

²⁶ Česko. § 36 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

Neprodleně poté celkový výsledek předá i předsedovi Senátu nebo předsedovi Poslanecké sněmovny²⁷

3.3 Druhy prezidentských voleb

V této kapitole bude popsán princip nepřímé volby prezidenta republiky v České republice. Následně tato kapitola rozebere období, kdy se měnila Ústava České republiky a společně s ní i volba prezidenta republiky z nepřímé (parlamentní) volby na volbu přímou.

3.3.1 Nepřímé (parlamentní) volby

Do roku 2012 byla volba prezidenta v rukách obou komor parlamentu na společné schůzi. Parlament byl povinen volbu provést v posledních 30 dnech funkčního období stávajícího prezidenta. Tato lhůta byla však pouze pořádková a její nedodržení nemělo žádný právní následek. Samotnou volbu upravoval volební řád, což byla příloha zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Přestože se konala společná schůze obou komor parlamentu, tak poslanci a senátoři hlasovali odděleně. K tomu aby byl přijat podaný návrh, muselo dojít ke shodnému výsledku obou komor. Politická praxe voleb od roku 1998 po vzniku senátu roku 1996 vyvracela možnost, aby jedna komora přehlasovala druhou.²⁸

Právo navrhnout kandidáta mělo nejméně deset poslanců nebo deset senátorů. Prezidentem republiky byl zvolen ten kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů jak v Poslanecké sněmovně, tak i nadpoloviční počet hlasů v Senátu. Nastala-li situace, že ani jeden z kandidátů nezískal nadpoloviční většinou v obou komorách Parlamentu, konalo se do čtrnácti dnů kolo druhé. Do druhého kola se dostali dva kandidáti. Kandidát, který získal nejvyšší počet hlasů v Poslanecké sněmovně a kandidát, který získal nejvyšší počet hlasů v Senátu. Ve druhém kole se opakoval systém z prvního kola, tedy aby byl kandidát zvolen musel získat nadpoloviční většinu hlasů poslanců i nadpoloviční většinu hlasů senátorů. Nezískal-li ani jeden kandidát tyto potřebné hlasy, konalo se do čtrnácti dnů kolo třetí. Do něho postupovali oba kandidáti z kola druhého a proto, aby byl jeden z nich zvolen

²⁷ Česko. § 57 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

²⁸ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*, s. 33

prezidentem republiky musel získat nadpoloviční většinu hlasů přítomných poslanců a senátorů. Nezískal-li ani jeden nadpoloviční většinu hlasů, konaly se nové volby.²⁹

Tímto způsobem volby mohlo ovšem dojít k velice paradoxní situaci a to takové, že do druhého kola nepostoupil kandidát s nejvyšším počtem hlasů z obou komor, protože nezískal nejvíce hlasů ani v Poslanecké sněmovně, ani v Senátu³⁰. Příklad neefektivnosti nepřímé volby prezidenta je uveden v praktické části této bakalářské práce.

3.3.2 Způsob volby

Zákon umožňoval poslancům a senátorům volit prezidenta veřejnou či tajnou volbou podle dohody obou komor s tím, že pokud se nedohodli na tajné volbě, byla veřejná. Zákon to sice nijak výslovně pro volbu prezidenta nestanovil, ale vyplývá z něho, že tajným hlasováním se volí předseda, místopředsedové Sněmovny, předsedové výborů a komisí; v dalších případech se hlasuje tajně, stanoví-li tak zvláštní zákon nebo usnese-li se na tom Sněmovna.³¹ Toto ustanovení mohlo být použito, neboť jednací řád Poslanecké sněmovny fungoval jako podpůrný dokument pro volbu prezidenta. Jinou právní úpravu zákon nestanovil. Politické strany nejsou při výběru kandidáta na post prezidenta republiky názorově jednotní, což vadí především vedení jednotlivých stran. K tomuto účelu slouží právě veřejná volba, která si vynucuje přízeň a náklonost názoru vedení strany. Naproti tomu volba tajná umožňuje alternativní názory a oslabuje moc stranického vedení. Ve všech volbách od roku 1993 byla uplatňována právě volba tajná až na volby roku 2008, kdy vedení politických stran chtělo mít dohled nad svými poslanci a senátory při odevzdávání jejich hlasů. Mezi iniciátory této veřejné volby patřila opět sociální demokracie s cílem zabránit opětovnému zvolení Václava Klause.³²

3.3.3 Změna Ústavy České republiky

Problémy, které nastaly při volbě prezidenta v roce 2003 a 2008 zahájily kritiku volebního systému a začalo se znovu uvažovat o zavedení přímé volby. Takovou volbu již navrhovala skupina poslanců v roce 2001 a jednalo se o ní už i v roce 1990. Dokonce jí preferoval i Václav Havel v roce 1992, kdy se tvořila Ústava. Našli se ale i odpůrci změn, kteří tvrdili,

²⁹ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*, s. 34

³⁰ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*, s. 34

³¹ Česko. § 75 odst. 1 zákona č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny

³² KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*, s. 36 – 38

že Česká republika je parlamentní republikou, a tak by hlavu státu měl volit právě Parlament, jinak by musely být rozšířeny pravomoci prezidenta. Ústavní systémy ovšem nemají žádný přímý vztah mezi formou vlády a způsobem ustavení hlavy státu.³³

Tomáš Lebeda uvádí: „*přímá volba nemá k charakteru režimu jednoznačný kauzální vztah*“³⁴. V případě nepřímé volby Lebeda tvrdí: „*nepřímá volba prezidenta prakticky implikuje parlamentní režim*“.³⁵ Ani to ovšem nemusí být pravda, neboť sám Lebeda poukazuje na nepřímé volby prezidentů ve státech, které nemají předsedu vlády a jeho úkoly plní právě prezident (Jihoafrická republika, Nauru, Marshallovy ostrovy).³⁶ Petr Javůrek na pravomoci prezidenta a jeho volbu reagoval slovy: „*přímo volený prezident může mít, ale také nemusí, i dosti výrazné pravomoci*“.³⁷

V Evropě se nacházejí i případy, kdy prezident je volen přímo a má slabší pravomoci, než prezident České republiky, volený parlamentem v nepřímé volbě. Příkladem je irský prezident. Nepřímé volby hlav státu Parlamentem jsou v Evropské Unii například v Řecku, Maďarsku, Lotyšsku či Estonsku. Většina států, ale preferuje právě volbu přímou a to, ať už se jedná o republiky prezidentské, poloprezidentské nebo parlamentní.³⁸

Roku 2012 byla schválena a přijata novela Ústavy, která dává právo volit prezidenta republiky přímo do rukou občanů České republiky. Jedná se o největší změnu Ústavy č.1/1993 Sb.³⁹ vedle vstupu do Evropské unie a tomu předcházející změny. Česká republika se tak zařadila vedle dalších 12 zemí EU, které přímou volbu prezidenta mají.⁴⁰

3.3.4 Přímé volby

Volbu prezidenta vyhláší předseda Senátu nebo předseda Poslanecké sněmovny, v případě že předseda Senátu není. Samotná volba se pak koná 30 až 60 dní před koncem funkčního období prezidenta. V případě, že úřad prezidenta již není obsazen, musí

³³ KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*, s. 37

³⁴ KOUDELKA, Zdeněk. Masarykova Univerzita: *Volba prezidenta republiky*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/repo/1103995/Volba_prezidenta_republiky.pdf/publication/1103995

³⁵ KOUDELKA, Zdeněk. Masarykova Univerzita: *Volba prezidenta republiky*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/repo/1103995/Volba_prezidenta_republiky.pdf/publication/1103995

³⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Volba prezidenta republiky*. In Jiří Jirásek. *Ústava ve stínu politiky?* s. 13

³⁷ KOUDELKA, Zdeněk. Masarykova Univerzita: *Volba prezidenta republiky*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/repo/1103995/Volba_prezidenta_republiky.pdf/publication/1103995

³⁸ KOUDELKA, Zdeněk. *Volba prezidenta republiky*. In Jiří Jirásek. *Ústava ve stínu politiky?* s. 13

³⁹ Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., Kterým se mění Ústava č. 1/1993 Sb. Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

⁴⁰ KOUDELKA, Zdeněk. *Volba prezidenta republiky*. In Jiří Jirásek. *Ústava ve stínu politiky?* s.13

proběhnout volby do 90 dnů. Navrhovat kandidáta může skupina nejméně 20 poslanců nebo 10 senátorů a toto právo má i každý občan, který dosáhl věku 18 let, podpoří-li jeho návrh petice podepsána nejméně 50 000 občany oprávněnými volit prezidenta republiky. Volba se koná systémem absolutní většiny. V prvním kole je zvolen ten kandidát, který získá nadpoloviční většinu všech odevzdaných hlasů. Pokud ani jeden z kandidátů takové množství hlasů nezíská, postupují do druhého kola dva kandidáti s nejvíce hlasy. Může zde nastat i situace, kdy postupuje více kandidátů do druhého kola v případě rovnosti hlasů, například, že kandidáti na 2. a 3. místě mají stejný počet hlasů. Druhé kolo se koná 14 dnů po kole prvním. Ve druhém kole zvítězí ten kandidát, který získá větší počet hlasů. Při rovnosti hlasů se do 10 dnů vyhlásí nové volby.⁴¹

3.4 Prezident České republiky a jeho pravomoci

Postavení prezidenta republiky je upraveno v zákoně číslo 1/1993 Sb. Ústava České republiky ze dne 16. prosinec 1992. Systematicky je zařazena do ústavní úpravy moci výkonné, jejímž vrcholným orgánem je v souladu s čl. 67 odst. 1 Ústavy vláda. V čl. 54 odst. 1 je prezident republiky explicitně označen za hlavu státu a není z výkonu své funkce odpovědný. Prezident se ujímá úřadu prezidenta České republiky složením slibu ve znění: „Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že svůj úřad budu zastávat v zájmu všeho lidu a podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“. Odmítne-li prezident republiky složit slib nebo ho složí s výhradou, hledí se na něho, jako by nebyl zvolen. V den složení slibu začíná prezidentovi jeho funkční období, které trvá pět let a nikdo nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou tj. na deset let. Po tuto dobu nelze prezidenta ve výkonu funkce zadržet ani trestně stíhat pro jakýkoliv přestupek nebo jiný správní delikt. Pouze Senát se souhlasem Poslanecké sněmovny může podat na prezidenta republiky ústavní žalobu k Ústavnímu soudu, a to pro velezradu nebo hrubé porušení Ústavy.⁴²

Jako ve většině parlamentních republik jsou pravomoci prezidenta značně omezeny i přesto, že je volen v přímých volbách samotnými občany státu. Prezident České republiky má pravomoc jmenovat a odvolávat předsedu a další členy vlády, svolávat zasedání

⁴¹ KOUDELKA, Zdeněk. Masarykova Univerzita: *Volba prezidenta republiky*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/repo/1103995/Volba_prezidenta_republiky.pdf/publication/1103995

⁴² Česko. Čl. 54 – 66 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Poslanecké sněmovny, rozpustit Poslaneckou sněmovnu, jmenovat soudce, prezidenty a viceprezidenty Nejvyššího kontrolního úřadu a členy Bankovní rady České národní banky, odpouštět a zmírňovat tresty, podepisovat zákony nebo je vrátit Parlamentu s výjimkou ústavního zákona. Prezident republiky dále zastupuje stát navenek, sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy, je vrchním velitelem ozbrojených sil, vyhlašuje volby do Poslanecké sněmovny a do Senátu, jmenuje a povyšuje generály, propůjčuje a uděluje státní vyznamenání, má právo udělovat amnestii.⁴³

Prezidentovi přísluší vykonávat i pravomoci, které nejsou výslovně uvedeny v ústavním zákoně, stanoví-li tak zákon jiný. Veškerá rozhodnutí, na které má prezident republiky právo dle Ústavy, a která učiní, musí být spolupodepsány předsedou vlády ke své platnosti, což značně prezidentovi omezuje jeho kompetence. Za tato rozhodnutí pak odpovídá samotná vláda.⁴⁴

3.5 Prezidenti vybraných zemí jejich volba a pravomoci

Tato kapitola představí způsoby volby prezidentů ve vybraných státech Evropské Unie a Spojených státech amerických. Rovněž uvede pravomoci a kompetence těchto prezidentů a jejich postavení v daném platném řádu.

3.5.1 Prezident Francouzské republiky

První přímou volbu prezidenta ve světě zavedla právě Francie. Přesněji 2. Francouzská republika roku 1848. Volby a kompetence prezidenta Francouzské republiky jsou upraveny Ústavou Francie ze 4. října 1958 (novela 1996) v oddílu II. Prezident republiky. Francouzský prezident se volí na pětileté funkční období ve všeobecných přímých volbách a je zvolen absolutní většinou odevzdaných hlasů. Nezíská-li ani jeden z kandidátů na funkci prezidenta Francouzské republiky dostatečný počet hlasů, koná se kolo druhé. Do druhého kola postupují dva nejlepší kandidáti a prezidentem se stane ten, který získá vyšší počet hlasů.⁴⁵

Francouzský prezident je volen obdobným systémem jako prezident v České republice či v jiných státech, ale jeho kompetence jsou mnohem vyšší a rozsáhlejší. Těmto pravomocím

⁴³ Česko. Čl. 54 – 66 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁴⁴ Česko. Čl. 54 – 66 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁴⁵ Francie. *Constitution de la République et de la Communauté*. (Ústava Francouzské republiky). Ze dne 4 října 1958. Dostupné z: <http://mjp.univ-perp.fr/france/co1958-0.htm>

dal základ už v roce 1958 generál Charles de Gaulle. Ten byl tehdy volen nepřímou zvláštní skupinou volitelů, ovšem o sedm let později, kdy se změnil volební systém na přímý, pravomoci zůstali stejné. Kompetence prezidenta republiky jsou uvedeny v člancích 8-19 francouzské Ústavy. Ta mu dává právo jmenovat premiéra, předseda radě ministrů, má právo rozpustit Národní shromáždění (dolní komora Parlamentu), podepisuje zákony nebo je může vrátit zpět parlamentu na projednání či je nechat schválit referendem, je velitelem ozbrojených sil, má právo udělovat milost, může zastupovat sám stát na summitech a podepisovat mezinárodní smlouvy a má možnost mimořádných opatření jsou-li bezprostředně ohroženy instituce republiky, národní nezávislost, územní celistvost nebo plnění mezinárodních závazků.⁴⁶

3.5.2 Prezident Spolkové republiky Německo

Otázku volby prezidenta řeší Základní zákon Spolkové republiky Německo z roku 1949 (novela 1994) V. kapitola Základního zákona (čl. 54 – 61) Spolkový prezident. Prezidenta volí bez rozpravy Spolkové shromáždění na dobu pěti let s možností jednoho opětovného zvolení. Spolkové shromáždění se skládá ze členů Spolkového sněmu a počtu členů, volených zemskými sbory reprezentace lidu podle zásad poměrné volby. Zvolen prezidentem je ten kandidát, který získá většinu hlasů členů Spolkového shromáždění. Nedosáhne-li této většiny ve dvou kolech ani jeden z uchazečů, následuje další kolo, kde se stává prezidentem kandidát s nejvíce hlasy.⁴⁷

Pravomoci a kompetence prezidenta Spolkové republiky Německo jsou spíše ceremoniální. K platnosti jeho nařízení a opatření je nutná kontrasignace spolkového kancléře. Zastupuje stát podle mezinárodního práva, uzavírá smlouvy s cizími státy, pověřuje a přijímá vyslance, jmenuje a odvolává spolkové soudce a spolkové úředníky, vykonává za Spolek právo milosti, na jeho návrh Spolkový sněm volí spolkového kancléře, jmenuje a odvolává zvoleného spolkového kancléře, jmenuje spolkové ministry na návrh spolkového kancléře a na rozdíl od řady jiných států není vrchním velitelem ozbrojených sil, jejímž je ministr obrany Spolkové republiky Německo.⁴⁸

⁴⁶ NOLČ, Jiří. *Čeští a slovenští prezidenti*, s. 77

⁴⁷ Německo. Základní zákon Spolkové republiky Německo. Zde dne 23. května 1949. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/js09/dejiny/web/prameny/09/Zakladni_zakon_SRN_-_Grundgesetz-_1949.pdf

⁴⁸ NOLČ, Jiří. *Čeští a slovenští prezidenti*, s. 80

3.5.3 Prezident Italské republiky

Volba italského prezidenta je upravena v Ústavě Italské republiky ze dne 22. prosince 1947 (novela 1993) v titulu II., čl. 83 – 91. V Itálii se prezident volí na sedm let a je volen nepřímou v tajném hlasování na společné schůzi Parlamentu. Volby se také účastní tři delegáti z každé oblasti, volení oblastní radou, aby byly zastoupeny menšiny.⁴⁹

Italský prezident je hlavou státu a zastupuje jednotu národa. Vypisuje volby do Parlamentu, vyhlašuje zákony a v Ústavě stanovených případech referenda, ratifikuje mezinárodní smlouvy, podepisuje zákony schválené Parlamentem, má právo jednou vrátit zákon do Parlamentu, jmenuje prezidenta Rady Ministrů, nového premiéra a ministry nové vlády, předsedá nejvyšší radě obrany, je vrchním velitelem ozbrojených sil, může vyhlásit válečný stav, může udělit milost a uděluje vyznamenání republiky. Ústava však říká, že italský premiér musí podepsat každé prezidentské nařízení, což stejně jako u prezidenta České republiky omezuje jeho pravomoci.⁵⁰

3.5.4 Prezident Slovenské republiky

Záležitost volby slovenského prezidenta řeší Ústava Slovenské republiky. Přesněji ústavní zákon č. 460/1992 Zb. v platném znění, šestá hlava: Výkonná moc, první oddíl – Prezident Slovenské republiky. Volby do prezidentského úřadu jsou velice obdobné, jako tomu je v případě České republiky. Prezident je volen v přímých volbách tajným hlasováním na období pěti let.⁵¹

Stejně tak jako samotná volba, i pravomoci a kompetence slovenského prezidenta jsou podobné jako u prezidenta českého. Zastupuje Slovenskou republiku navenek, sjednává a ratifikuje zahraniční smlouvy, svolává Národní radu Slovenské republiky, jmenuje a odvolává předsedu a ostatní členy vlády, vedoucí ústředních orgánů a soudce, uděluje vyznamenání, je hlavním velitelem ozbrojených sil, na návrh vlády může vyhlásit válečný stav.⁵²

⁴⁹Itálie. Ústava Italské republiky. Ze dne 22. prosince 1947. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/praf/js09/dejiny/web/prameny/09/Ustava_Italske_republiky_-_1947.pdf

⁵⁰ NOLČ, Jiří. *Čeští a slovenští prezidenti*, s. 85

⁵¹ Slovensko. Ústavní zákon č.460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky

⁵² NOLČ, Jiří. *Čeští a slovenští prezidenti*, s. 88

3.5.5 Volba Prezident Spojených států amerických

Volby a kompetence prezidenta USA jsou upraveny Ústavou Spojených států amerických ze dne 17. září 1787, která má sedm článků a je doplňována formou dodatků, kterých je dvacet šest. Volby prezidenta USA se týká čl. II, oddíl 1 Ústavy a doplňky čl. XII (z r. 1807), čl. XX, oddíl 1 a 3 (z r. 1933), čl. XXII, oddíl 1 a 2 (z r. 1947) a čl. XXV, oddíl 1 – 4 (z r. 1967).⁵³

Mohlo by se zdát, že volba prezidenta USA je přímá, ale občané jednotlivých států volí své volitele a ti pak následně volí prezidenta společně s viceprezidentem na funkční období čtyř let, tudíž se jedná o volbu nepřímou. O prezidentovi tedy rozhoduje sbor volitelů, v němž je každý stát Unie zastoupen tolika voliteli, kolik má členů v kongresu (435 členů Sněmovny reprezentantů a 100 Senátu – po dvou z každého státu), tj. 535 volitelů. Výjimku pak tvoří území federálního distriktu, tzn. District of Columbia, zkráceně D. C. s hlavním městem Washingtonem, který nemá zastoupení v Kongresu, přesto však má své tři volitele, celkem je tudíž 538 volitelů. Systém je tedy postaven nikoliv na počtu hlasů odevzdaných občany USA, ale na součtu volitelů, kteří dávají své hlasy pro určitého kandidáta. Několikrát v historii Spojených států tak došlo k té situaci, že zvolený kandidát získal více volitelů, byť měl méně hlasů voličů a v přímých volbách by neuspěl. Příkladem jsou volby v roce 1876, 1888 nebo 2000 kdy takto paradoxním výsledkem zvítězil George Walker Bush. Někteří tento volební systém proto nepovažují za správný a někdy ho označují i za nedemokratický.⁵⁴

Kompetence prezidenta USA je dána čl. I., oddílem 7 Ústavy USA, v němž se uvádí, že každý návrh zákona musí být předložen prezidentovi dříve, než se stane zákonem a ten ho může vrátit zpět s námitkami. Zároveň pak musí být předloženo prezidentovi každé nařízení, usnesení nebo rozhodnutí, které vyžaduje souhlas Senátu a Sněmovny reprezentantů. Čl. II., oddíl 2 říká, že prezident je vrchním velitelem vojska i loďstva Spojených států. Má právo milosti a amnestie v případě provinění proti Spojeným státům s výjimkou velezrady. Má také právo na doporučení a se souhlasem Senátu uzavírat mezinárodní smlouvy. Čl. II., oddíl 3 říká, že prezident USA jmenuje všechny úředníky

⁵³ USA. Ústava Spojených států amerických. Ze dne 17. září 1787. Dostupné z: <http://www.zboriljosef.cz/files/Ustava%20USA.pdf>

⁵⁴ KREJČÍ, Miloš. *Jak se "dělá" prezident Spojených států amerických: průvodce americkým volebním systémem od zřízení funkce prezidenta po souboj Barack Obama versus John McCain*, s. 21

Spojených států. Prezident USA stojí v čele kabinetu tajemníků pro jednotlivé resorty, jímž předsedá, proto by se dalo říci, že je zároveň premiérem. Vzhledem k silné pozici jakou zastává prezident Spojených států má velice široké pravomoci a kompetence.⁵⁵

⁵⁵ NOLČ, Jiří. *Čeští a slovenští prezidenti*, s. 73 – 74

4 Analytická část

Analytická část bakalářské práce bude vycházet z teoretických předpokladů uvedených v teoretické části. Uvede praktický příklad nepřímé volby prezidenta republiky v roce 2003 a rozebere financování volebních kampaní v roce 2013. Na základě uvedených hypotéz bude zkoumat, zda financování volebních kampaní proběhlo v souladu s platnými právními předpisy a zda množství vynaložených finančních prostředků má vliv na počet získaných hlasů.

4.1 Nepřímá volba prezidenta republiky

Systému nepřímé volby prezidenta demonstruje následující příklad. Jsou uvedeni tři kandidáti - A, B, C (tabulka 1), kdy kandidát B získá největší počet hlasů v Parlamentu, ale nevyhrál ani v jedné z komor, nepostupuje do druhého kola. Postupuje kandidát A, který zvítězil v Poslanecké sněmovně a kandidát C, který zvítězil v Senátu.⁵⁶

Tabulka 1 - Přehled počtu získaných hlasů

	A	B	C
Poslanecká sněmovna	80	79	41
Senát	4	38	39
Parlament	84	117	80

Zdroj: KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*, str. 34

Tato paradoxní situace vycházela z nesprávného předpokladu volební soutěže komor a nikoliv politických stran. Dochází tedy k pocitu, že nejde o volbu mezi kandidáty politických stran, ale kandidáty jedné nebo druhé komory. Tento systém proto umožňoval politickým stranám taktizovat a poslanci jedné politické strany mohli volit jinak než senátoři téže strany, aby uměle vytvořili lepší podmínky pro zvolení jejich kandidáta v dalších kolech.⁵⁷

⁵⁶ KOUDELKA, Zdeněk, *Prezident republiky*, s. 34

⁵⁷ KOUDELKA, Zdeněk, *Prezident republiky*, s. 34 – 35

4.1.1 Prezidentské volby 2003

Jako názorný příklad z praxe poslouží druhá neúspěšná volba prezidenta ze dne 24. ledna 2003. Vzhledem k tomu, že v této době měla sociální demokracie největší poslanecký klub, předpokládalo se, že z Poslanecké sněmovny postoupí Miloš Zeman. Volební taktika sociální demokracie tedy byla taková, že sociálnědemokratičtí poslanci podpoří svými hlasy svého stranického kandidáta Miloše Zemana, zatímco sociálnědemokratičtí senátoři podpoří kandidátku Jaroslavu Moserovou, čímž by dosáhli svého cíle, zabránit postupu největšího konkurenta Miloše Zemana, Václava Klause ze Senátu. Tato taktika ovšem nedosáhla svého úspěchu pro rozkol v řadách sociální demokracie. Sociálnědemokratický premiér a předseda Vladimír Špidla a jeho první místopředseda Stanislav Gross vzhlíželi v osobě Miloše Zemana velkého vnitrostranického konkurenta a proto mu někteří poslanci v tajné volbě své hlasy neodevzdaly. Z toho důvodu Miloš Zeman nezískal největší počet hlasů v Poslanecké sněmovně a do druhého kola vůbec nepostoupil. Paradoxně to byl místo něho právě Václav Klaus, proti kterému byla tato taktika postavena. Sociálnědemokratičtí senátoři se taktiky drželi a tak v Senátu Václav Klaus podle očekávání skončil druhý za Jaroslavou Moserovou. Do druhého kola, tedy postoupil Václav Klaus se 121 hlasy poslanců a senátorů (89 poslanců, 32 senátorů), a Jaroslava Moserová celkem s pouhými 68 hlasy poslanců a senátorů (25 poslanců, 43 senátorů). Miloš Zeman tak skončil v prvním kole i přesto, že získal větší podporu mezi poslanci a senátory než Jaroslava Moserová, celkově 83 hlasů poslanců a senátorů (78 poslanců, 5 senátorů). Ve druhém ani ve třetím kole ovšem prezident nakonec zvolen nebyl a tak se musely konat nové volby, již třetí v pořadí. Ve třetí volbě dne 28. února 2003 se nakonec ve třetím kole prezidentem České republiky stal Václav Klaus.⁵⁸

Neúčelnost takového systému je tedy velice patrná. Způsob, jakým byl prezident volen, byl velice komplikovaný a často se stávalo, že ani nebyl zvolen, pokud bylo více vyrovnaných kandidátů a volby se tak musely opakovat. Výjimkou jsou volby v roce 1993 a 1998, tehdy ale neměl Václav Havel reálného protikandidáta. Následující volby byly už velmi složité. V roce 2003 byly zapotřebí až troje volby, tedy 9 volebních kol, a v roce 2008 dvoje, tedy 6 kol.⁵⁹

⁵⁸ KOUDELKA, Zdeněk, *Prezident republiky*, s. 35

⁵⁹ KOUDELKA, Zdeněk, *Prezident republiky*, s. 36

4.2 Prezidentské volby 2013

V roce 2013 proběhly v České republice vůbec první přímé volby prezidenta republiky. Na základě nově platné legislativy, která byla popsána v teoretické části této bakalářské práce, z dvaceti přihlášených kandidátů na úřad prezidenta republiky, splnilo podmínky pro účast ve volbách pouze devět kandidátů. Bývala poslankyně Evropského parlamentu a novinářka Jana Bobošíková, senátor Parlamentu České republiky a místopředseda ČSSD Jiří Dienstbier, ekonom, viceprezident Evropské banky pro obnovu a rozvoj a bývalý předseda vlády České republiky Jan Fischer, herečka a bývalá poslankyně Táňa Fischerová, profesor, hudební skladatel a výtvarník Vladimír Franz, senátorka Parlamentu České republiky, poslankyně Evropského parlamentu Zuzana Roithová (KDU-ČSL), první místopředseda vlády, ministr zahraničí, poslanec Parlamentu České republiky a předseda TOP 09 Karel Schwarzenberg, první místopředseda senátu Parlamentu České republiky Přemysl Sobotka (ODS) a čestný předseda SPOZ, bývalý premiér České republiky a předseda ČSSD Miloš Zeman.⁶⁰

Datum volby byl vyhlášen na pátek 11. ledna a sobotu 12. ledna 2013, druhé kolo pak o 14 dní později na 25. ledna a 26. ledna 2013. Do této doby měli všichni kandidáti čas na své volební kampaně, prezentování se a získávání sympatií a přízně voličů. K volebním kampaním neodmyslitelně patří také získávání a využívání finančních prostředků, s nimiž se celá volební kampaň financuje. Jak bylo popsáno v teoretické části této bakalářské práce, zákon o volbě prezidenta udává, že k financování volebních kampaní si každý kandidát zakládá svůj volební účet. Prostřednictvím něho pak probíhají veškeré finanční operace spojené s volebními kampaněmi jednotlivých kandidátů. Jak transparentní byly tyto volební účty a veškeré financování volebních kampaní a jak efektivně kandidáti hospodařili se svými financemi, popisují následující kapitoly praktické části této bakalářské práce.⁶¹

4.2.1 Financování volebních kampaní

Tato kapitola se budu krátce věnovat představení jednotlivých kandidátů na úřad prezidenta republiky a podrobnému rozboru financování jejich volebních kampaní.

⁶⁰ ŠMÍD, Tomáš, *České prezidentské volby v roce 2013*, s. 13

⁶¹ ŠMÍD, Tomáš, *České prezidentské volby v roce 2013*, s. 14

4.2.1.1 Ing. Jana Bobošíková

Svou politickou kariéru začala v hnutí Nezávislí, za které byla v roce 2004 zvolena do Evropského parlamentu. Zde byla členkou Výboru pro regionální rozvoj a Meziparlamentní delegace Evropského parlamentu a Ukrajinské republiky. V současné době působí jako předsedkyně strany SUVERENITA. Dne 29. 9. 2012 oznámila kandidaturu na úřad prezidenta republiky a získala potřebných 50 000 podpisů občanů České republiky. Hlavními body jejího volebního programu bylo odmítnutí eura a zabránění převodu dalších pravomocí Bruselu.⁶²

Tabulka 2 - Přehled příjmů a výdajů na volebním účtu Jany Bobošíkové k 31. 12. 2012

Příjmy		Výdaje	
dar FO	300	mzdy, odměny	0
dar PO	0	náklady kanceláře	0
dar PS/OS	150 000,00	PR a inzerce	0
úroky	0	tisk materiálů, klipy, reklamní předměty	0
ostatní	55	doprava, ubytování	0
		ostatní	40 255,00
Celkem	150 355,00	Celkem	40 255,00

Zdroj: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/>

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že kandidátka Jana Bobošíková uvedla jako svůj největší zdroj financí svou politickou stranu SUVERENITA, která jí podpořila částkou 150 000,- Kč. Celkové finanční prostředky pro volební kampaň byly vyčísleny na 150 355,- Kč. V dotazníku vydaným portálem Peníze.cz, kandidátka uvedla, že za svou kampaň chce utratit nejvýše 2 000 000,- Kč. Nakonec dle přehledu výdajů jí stačilo 40 255,- Kč. Jana Bobošíková ovšem příliš nerespektovala transparentnost svého financování a na svých webových stránkách neuváděla žádné informace o svých nákladech. Neuváděla žádné informace o reálně vynaložených nákladech v čase, ani celkové náklady na jednotlivé

⁶² BOBOŠÍKOVÁ, Jana. *Jana Bobošíková: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://bobosikova.suverenita.cz/zivotopis>

položky např. náklady na mzdy, PR, reklamu apod. Vzhledem k tomu jsou veškeré celkové výdaje uvedeny v tabulce v položce ostatní, neboť není možné dohledat přesné informace o výdajích na volební kampaň. Kromě toho neměla kandidátka na svých webových stránkách přístupný svůj volební účet online, poskytovala pouze výpis z účtu, který nebyl příliš věrohodný a byl těžce stahovatelný. Rovněž neuváděla seznam dárců.⁶³ V konečném hodnocení financování a po předložení veškerého účetnictví se dospělo k závěru, že celkové příjmy Jany Bobošíkové dosáhly částky 156 000,- Kč a výdaje narostly o více jak jedno sto tisíc korun na celkem 152 500,- Kč. Zbylých 3 500,- Kč bylo převedeno na účet Památníku Lidice.⁶⁴

4.2.1.2 Mgr. Jiří Dienstbier

Už za svých studií na právnické fakultě Univerzity Karlovy se věnoval politice a v roce 1990 byl zvolen poslancem do Sněmovny lidu Federálního shromáždění za Občanské fórum jako zástupce studentů. Ve své politické kariéře pokračoval i nadále, byl zvolen zastupitelem městské části Praha 2 a zastával tuto funkci v letech 1994 až 1998 a 2006 až 2010. V ČSSD je od roku 1997 a v roce 2011 se stal jejím místopředsedou. Téhož roku se stal i senátorem. V roce 2012 oznámil svou kandidaturu na úřad prezidenta republiky za parlamentní stranu ČSSD, tedy nemusel sbírat podpisy občanů, přesto však potřebných 50 000 podpisů nasbíral. V rámci své předvolební kampaně oznámil, že bude usilovat o zrušení zákazu adopcí dětí homosexuálními páry.⁶⁵

⁶³ TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013: Jana Bobošíková*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?kandidati=jana-bobosikova>

⁶⁴ SUVERENITA, Blok Jany Bobošíkové. *Parlamentní listy: Suverenita: Kampaň Jany Bobošíkové stála jen 150 000*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Suverenita-Kampan-Jany-Bobosikove-stala-jen-150-000-267330>

⁶⁵ DIENSTBIER, Jiří. *Jiří Dienstbier senátor: životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.dienstbier2013.cz/rubriky/zivotopis/>

Tabulka 3 - Přehled příjmů a výdajů na volebním účtu Jiřího Dienstbiera k 18. 1. 2013

Příjmy		Výdaje	
dar FO	304 423,14	mzdy, odměny	0
dar PO	0	náklady kanceláře	355 333,00
dar PS/OS	16 300 000,00	PR a inzerce	6 514 575,00
úroky	459,82	tisk materiálů, klipy, reklamní předměty	2 536 777,00
ostatní	2 207,01	doprava, ubytování	530 318,03
		Ostatní	129 197,45
Celkem	16 607 089,97	Celkem	10 066 200,48

Zdroj: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/>

Kandidát Jiří Dienstbier hleděl na transparentnost svého financování už lépe, než jak tomu bylo v podání Jany Bobošíkové. Měl zavedený svůj volební účet, který byl přístupný online na jeho oficiálním webu. Dále uváděl seznam dárců, zprávu o vydaných financích v čase, a náklady na jednotlivé položky jako PR, reklamu, dopravu a jiné. Dle výše uvedené tabulky nastřádal nejvíce finančních prostředků od své podporující strany ČSSD a to ve výši 16 300 000,- Kč. Ve veřejném dopise kandidát uvedl, že hodlá za kampaň utratit přibližně 15 000 000,- Kč.⁶⁶ Konečný stav financování se ovšem lišil od uváděných částek během kampaně. Celkové výdaje nakonec činily 16 883 350,34 Kč.⁶⁷

4.2.1.3 Ing. Jan Fischer, CSc.

Po studiích na Vysoké škole ekonomické v Praze působil dlouhá léta ve Federálním statistickém úřadě. V letech 1980 až 1989 byl členem KSČ. Od roku 1993 byl místopředsedou později i předsedou Českého statistického úřadu. V roce 2009 po pádu Topolánkovy vlády se stal předsedou tzv. překlenovací vlády nestranických odborníků. V této pozici měl působit pouze do předčasných voleb, ale nakonec tento mandát zastával

⁶⁶ TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013: Jiří Dienstbier*. [online]. [cit. 2015-03-05].

Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?kandidati=jiri-dienstbier>

⁶⁷DIENSTBIER, Jiří. *Jiří Dienstbier senátor: Vyúčtování prezidentské volební kampaně*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.dienstbier2013.cz/rubriky/vyuctovani-kampane/>

až do řádných voleb v roce 2010. Poté se stal viceprezidentem Evropské banky pro obnovu a rozvoj. Dne 27. 8. 2012 oznámil svou kandidaturu na úřad prezidenta republiky a předložil petici s 50 000 podpisy občany České republiky.⁶⁸

Tabulka 4 - Přehled příjmů a výdajů na volebním účtu Jana Fischera k 28. 3. 2013

Příjmy		Výdaje	
dar FO	10 832 368,25	mzdy, odměny	1 977 144,00
dar PO	60,02	náklady kanceláře	426 474,00
dar PS/OS	0	PR a inzerce	8 813 211,45
úroky	21,45	tisk materiálů, klipy, reklamní předměty	1 480 227,84
ostatní	2 138 951,90	doprava, ubytování	43 796,00
		ostatní	219 545,19
Celkem	12 971 401,62	Celkem	12 690 298,48

Zdroj: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/>

Financování kampaně Jana Fischera se zdálo být velmi transparentní a přesné. Jako jeden ze čtyř kandidátů, za kterými nestojí žádná politická strana, tvořily jeho největší finanční příjmy dary fyzických osob. Během kampaně uvedl výši těchto darů na 10 832 368,25 Kč. Kandidát měl svůj volební účet přístupný online na svých webových stránkách, uváděl seznam dárců, kteří přispěli darem vyšším než padesát korun. Dále uváděl vydané finance v čase i náklady na jednotlivé položky včetně mezd a odměň pro celý volební tým, který se podílel na kandidátově kampani.⁶⁹ Ani v případě Jana Fischera, ale nebylo uváděné financování přesné a po konečném auditu se došlo k závěrům, že kandidát se ocitl

⁶⁸ FISCHER, Jan. *Jan Fischer: životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.jan-fischer.cz/cv/jan-fischer>

⁶⁹ TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013: Jan Fischer*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?kandidati=jan-fischer>

v několikamilionových dlužích.⁷⁰ Konečné výdaje nakonec narostly na 27 942 096,- Kč, které byly pokryty konečnými příjmy ve výši 28 203 354,- Kč.⁷¹

4.2.1.4 Táňa Fischerová

Dlouhá léta působila jako herečka v několika divadlech a hrála v mnoha filmech. Vedle své umělecké činnosti působí i v několika nadacích a občanských sdružení. V letech 2002 až 2006 byla nezávislou poslankyní za US-DEU. Kandidovala ve volbách do Senátu v roce 2006 a ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010. Ani v jednom případě však neuspěla. V roce 2012 oznámila kandidaturu na post prezidentky republiky a získala potřebných 50 000 podpisů občanů ČR.⁷²

Tabulka 5 - Přehled příjmů a výdajů na volebním účtu Táni Fischerové k 28. 3. 2013

Příjmy		Výdaje	
dar FO	138 327,12	mzdy, odměny	0
dar PO	0	náklady kanceláře	0
dar PS/OS	0	PR a inzerce	29 069,00
úroky	12,45	tisk materiálů, klipy, reklamní předměty	68 316,00
ostatní	0	doprava, ubytování	17 991,00
		ostatní	9 681,55
Celkem	138 339,57	Celkem	125 057,55

Zdroj: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/>

Kandidátka Táňa Fischerová patřila k těm nepříliš agresivním kandidátům a stejně tak vedla i svou kampaň, kterou chtěla mít s co nejnižšími náklady. Stejně jako u ostatních kandidátů, bez zázemí některé z politických stran, tvořily největší příjmy dary fyzických osob. Na svých webových stránkách se snažila udržovat svoje financování transparentní.

⁷⁰ KLANG, Mikuláš. IDNES/zprávy: *Zájemci o Hrad odevzdali účty. Fischer dluží osm milionů, Zeman tři* [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vyuctovani-prezidentske-kampane-dqj-/domaci.aspx?c=A130329_142554_domaci_klm

⁷¹ FISCHER, Jan. *Jan Fischer: Financování*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.jan-fischer.cz/kancelar/financovani>

⁷² FISCHEROVÁ, Táňa. *Táňa Fischerová: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://prezidentkatf.cz/t-fischerova/kdo-je-tana-fischerova>

Měla zavedený volební účet s online přístupem, uvedla seznam dárců a finanční výdaje v čase.⁷³ Z původně uvedených 125 057,55 Kč se výdaje snížily na 116 897,- Kč, takže ani financování volební kampaně Táni Fischerové, které kandidátka uváděla, nebylo úplně přesné. Přesto se její celkové náklady oproti většině kandidátů snížily. Kandidátka dostala svého předsevzetí, že její kampaň bude co nejlevnější, což se potvrdilo i v porovnání s kampaněmi ostatních kandidátů.⁷⁴

4.2.1.5 Prof. JUDr. Vladimír Franz

Vystudoval právnickou fakultu na Univerzitě Karlově, ale nikdy se této profesi nevěnoval. Svůj profesní život zasvětil umění, které společně se studiem advokacie také soukromě vystudoval. Vladimír Franz se nikdy před svou kandidaturou na úřad prezidenta republiky aktivně politice nevěnoval. Pod svou kandidaturu přiložil petici s 50 000 podpisy občany ČR.⁷⁵

Tabulka 6 - Přehled příjmů a výdajů na volebním účtu Vladimíra Franz k 28. 3. 2013

Příjmy		Výdaje	
dar FO	423 246,36	mzdy, odměny	0
dar PO	11 019,00	náklady kanceláře	0
dar PS/OS	0	PR a inzerce	1 002,00
úroky	17,38	tisk materiálů, klipy, reklamní předměty	334 212,60
ostatní	400,25	doprava, ubytování	11 678,40
		ostatní	86 861,86
Celkem	434 682,99	Celkem	433 754,86

Zdroj: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/>

⁷³ TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013: Táňa Fischerová*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?kandidati=tana-fischerova>

⁷⁴ FISCHEROVÁ, Táňa. *Táňa Fischerová: Vyúčtování kampaně*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://prezidentkatf.cz/kampan/tiskove-zpravy/vyuctovani-kampane>

⁷⁵ FRANZ, Vladimír. *Vladimír Franz Prezidentem: Bio*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://vladimirfranz.cz/bio/>

Kandidát Vladimír Franz byl jediný kandidát bez politické minulosti a rovněž bez jakékoliv podpory politických stran. Jeho nejvyšší příjmy tedy samozřejmě tvořily dary fyzických osob. Během kampaně uváděl, že tyto dary se vyšplhaly na částku 423 246,36 Kč. Na svých webových stránkách i přesto, že neuváděl seznam dárců, byly poskytnuty informace o podmínkách přijetí těchto darů a způsob a částku na co budou využity. Kromě volebního účtu ovšem neuváděl průběžné informace o nákladech své kampaně. Kandidát uvedl, že za svou volební kampaň chce utratit přibližně 400 000,- Kč. Dle tabulky 6 jeho výdaje přesáhly tuto uvedenou částku o 33 754,86 Kč.⁷⁶ Ovšem v konečném zúčtování se výdaje opět ještě navýšily na 480 000,- Kč.⁷⁷

4.2.1.6 MUDr. Zuzana Roithová, MBA

Po studiu lékařství se v období Sametové revoluce stala spoluzakladatelkou a mluvčí Občanského fóra zdravotníků. V roce 1998 se stala ministryní zdravotnictví a byla zvolena do Senátu. Od roku 1999 je členkou KDU-ČSL, kde se v letech 2001 až 2003 stala i místopředsedkyní. V roce 2004 byla zvolena do Evropského parlamentu, kde působila jako členka Výboru pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů, Výboru pro zahraniční obchod a Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví. V roce 2009 byla do Evropského parlamentu znovuzvolena. Dne 3. 10. 2012 oznámila oficiální kandidaturu na post prezidentky republiky a předložila petici s 50 000 podpisy.⁷⁸

⁷⁶ TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013: Vladimír Franz*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?kandidati=vladimir-franz>

⁷⁷ FRANZ, Vladimír. *Vladimír Franz Prezidentem: Vyúčtování kampaně*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://vladimirfranz.cz/vyuctovani-kampane/>

⁷⁸ ROITHOVÁ, Zuzana. *Zuzana Roithová jednička na úřad prezidenta: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: http://prezident.roithova.cz/clovek_zivotopis/

Tabulka 7 - Přehled příjmů a výdajů na volebním účtu Zuzany Roithové k 28. 3. 2013

Příjmy		Výdaje	
dar FO	685 373,03	mzdy, odměny	0
dar PO	27 000,00	náklady kanceláře	0
dar PS/OS	0	PR a inzerce	115 264,00
úroky	17,8	tisk materiálů, klipy, reklamní předměty	260 819,00
ostatní	6 151,53	doprava, ubytování	0
		ostatní	296 651,10
Celkem	718 542,36	Celkem	672 734,10

Zdroj: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/>

Kandidátka Zuzana Roithová i přes své členství v politické straně KDU-ČSL uvedla, že ji strana poskytuje zázemí a potřebný aparát, ovšem nikoliv přímou finanční podporu. Veškeré tyto nefinanční dary od strany uvedla na svých webových stránkách. Dále uváděla i seznamy dárců finančních darů. Tyto dary fyzických osob se tak staly i pro ni největšími příjmy. V průběhu kampaně uvedla, že se tyto příjmy vyšplhaly až na částku 685 373,03 Kč, viz tabulka 7. Svůj volební účet ovšem kandidátka online přístupný neměla a neuváděla originál výpisu z účtu. Dále uváděla informace o svých nákladech a snažila se o transparentnost svého financování.⁷⁹ V konečném zúčtování se nakonec došlo k závěru, že financování Zuzany Roithové bylo plně transparentní a shodovalo se se skutečností. Celkové výdaje za kampaň se rovnají částce 672 734,10 Kč, viz tabulka.⁸⁰

4.2.1.7 Karel Schwarzenberg

Svou politickou kariéru odstartoval po návratu do vlasti, kdy se v roce 1990 stal prezidentským kancléřem, kde působil dva roky a poté z politiky odešel. Vrátil se až v roce 2004, kdy byl zvolen do Senátu. Zde působil ve Výboru pro záležitosti Evropské unie a Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost. V roce 2007 se stal ministrem

⁷⁹ TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013: Zuzana Roithová*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?kandidati=zuzana-roithova>

⁸⁰ ROITHOVÁ, Zuzana. *Zuzana Roithová jednička na úřad prezidenta: Finance, dary, majetkové poměry*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://prezident.roithova.cz/finance/>

zahraničních věcí. O dva roky později založil s Miroslavem Kalouskem vlastní politickou stranu TOP 09, jejíž je předsedou. V roce 2010 byl zvolen poslancem a znovu se ujal funkce Ministra zahraničních věcí. V roce 2012 oznámil svou oficiální kandidaturu na úřad prezidenta republiky za parlamentní stranu TOP 09.⁸¹

Tabulka 8 - Přehled příjmů a výdajů na volebním účtu Karla Schwarzenberga k 28. 3. 2013

Příjmy		Výdaje	
dar FO	22 510 775,56	mzdy, odměny	2 530 270,00
dar PO	2 863 000,00	náklady kanceláře	937 145,40
dar PS/OS	11 000 000,00	PR a inzerce	23 334 604,60
Úroky	85,34	tisk materiálů, klipy, reklamní předměty	9 083 047,80
Ostatní	26 057,75	doprava, ubytování	1 558,00
		ostatní	472 924,65
Celkem	36 399 918,65	Celkem	36 359 550,45

Zdroj: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/>

Přestože byl Karel Schwarzenberg, jakožto kandidát nominovaný politickou stranou TOP 09, přesto jeho nejvyšší příjmy netvořily dary právě zmíněné politické strany, které dosáhly částky 11 000 000,- Kč. Více jak dvojnásobek získal prostřednictvím darů fyzických osob, kde se tyto příjmy rovnaly částce 22 510 775,56 Kč. Veškeré finance spojené s volební kampaní se kandidát snažil transparentně uvádět na svých webových stránkách. Uváděl online odkaz na volební účet, seznam dárců, a ostatní informace o nákladech na kampaň. Dle tabulky 8 jsou uvedeny i poskytnuté výdaje na různé položky jako např. mzdy, PR, reklama, doprava, ubytování a jiné. Přes svůj odhad celkových výdajů za kampaň v hodnotě přibližně dvacet pět milionů korun, který kandidát uvedl, byly výdaje v konečném zúčtování vyšší.⁸² Vzhledem k tomu, že Karel Schwarzenberg se stal jedním z kandidátů druhého kola prezidentské volby, výdaje na jeho kampaň se

⁸¹ SCHWARZENBERG, Karel. *Fórum Karla Schwarzenberga: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.volimkarla.cz/wp-content/uploads/cv-karel-schwarzenberg.pdf>

⁸² TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013: Karel Schwarzenberg*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?kandidati=karel-schwarzenberg>

samozejmě navýšily a to na konečnou částku 36 359 550,45 Kč. Celkové příjmy činily 36 449 454,47 Kč.⁸³

4.2.1.8 MUDr. Přemysl Sobotka

Velmi aktivně působil v Občanském fóru. Po jeho rozpadu se stal členem ODS. Od roku 1996 je senátorem. V letech 2004 až 2010 vykonával funkci předsedy Senátu. V současnosti plní funkci prvního místopředsedy Senátu Parlamentu České republiky. V roce 2012 oznámil svou oficiální kandidaturu na post prezidenta republiky za parlamentní stranu ODS.⁸⁴

Tabulka 9 - Přehled příjmů a výdajů na volebním účtu Přemysla Sobotky k 28. 3. 2013

Příjmy		Výdaje	
dar FO	452 401,01	mzdy, odměny	0
dar PO	0	náklady kanceláře	0
dar PS/OS	14 430 000,00	PR a inzerce	6 856 048,00
úroky	34,27	tisk materiálů, klipy, reklamní předměty	0
ostatní	1 523 226,00	doprava, ubytování	0
		ostatní	9 819 614,30
Celkem	16 405 661,28	Celkem	16 675 662,30

Zdroj: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/>

Největší zdroj financí pro kandidáta Přemysla Sobotku představovala finanční podpora politické strany ODS, které je členem a za kterou byl nominován do prezidentských voleb 2013. Tyto výdaje činily 14 430 000,- Kč, viz tabulka 9. Během své volební kampaně se Přemysl Sobotka snažil, aby financování celé kampaně bylo dostatečně transparentní. Na svých webových stránkách uvedl svůj volební účet s online přístupem, vedl seznam dárců, hrubý přehled nákladů, ovšem není úplně zřetelně jasné, kolik financí putovalo na

⁸³ CHWARZENBERG, Karel. *Fórum Karla Schwarzenberga: Financování/Závěrečná zpráva*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: http://www.volimkarla.cz/wp-content/uploads/2013/03/zaverecna_zprava.pdf

⁸⁴ SOBOTKA, Přemysl. *Přemysl Sobotka místopředseda senátu 2013: Kdo jsem/životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.premyslsobotka.cz/kdo-jsem/>

jednotlivé nákladové položky. Kandidát přesto alespoň zveřejnil některé informace týkající se PR, a že spolupracuje s agenturou Konektor.⁸⁵ Konečné zúčtování kampaně se ovšem lišilo od toho, co kandidát uváděl. Podobně jako u Táni Fischerové byly konečné částky příjmů a výdajů nižší. Celkové výdaje nakonec činily 14 932 231,- Kč a po zaplacení veškerých faktur zůstalo na volebním účtu přesně jeden tisíc korun, které Přemysl Sobotka věnoval na konto sdružení ADRA.⁸⁶

4.2.1.9 Ing. Miloš Zeman, CSc.

V období Pražského jara vstoupil do KSČ, odkud byl v roce 1970 vyloučen pro nesouhlas se sovětskou okupací. Za sametové revoluce v roce 1989 se aktivně zapojil do Občanského fóra. V roce 1990 byl zvolen poslancem Federálního shromáždění, kde působil jako předseda rozpočtového výboru. O dva roky později vstoupil do ČSSD, kde se již v roce 1993 stal jejím předsedou a setrval zde až do roku 2001. V roce 1996 byl zvolen do poslanecké sněmovny a od roku 1998 do roku 2002 působil jako předseda vlády. V roce 2003 kandidoval na funkci prezidenta republiky a je tak jediným kandidátem pro prezidentské volby v roce 2013, který již jednou kandidoval. Volby v roce 2003 nevyhrál, viz kapitola volby 2003. Po několikaleté odmlce od politického dění se pokusil vrátit do vysoké politiky v roce 2009 jako předseda své nově založené politické strany ZEMANOVCI. Ve volbách do poslanecké sněmovny však neuspěl a na post předsedy strany rezignoval. Dne 26. 6. 2012 oznámil svou oficiální kandidaturu na úřad prezidenta republiky a předložil petici s potřebnými 50 000 podpisy občanů České republiky.⁸⁷

⁸⁵ TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013: Přemysl Sobotka*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?kandidati=premysl-sobotka>

⁸⁶ Novinky, Novinky.cz: *Sobotka utratil za kampaň necelých 15 miliónů, na charitu zbyla tisícovka*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/297204-sobotka-utratil-za-kampan-necelych-15-milionu-na-charitu-zbyla-tisicovka.html>

⁸⁷ ZEMAN, Miloš. *Miloš Zeman Prezident České republiky: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.zemanimilos.cz/cz/t/zivotopis.htm>

Tabulka 10 - Přehled příjmů a výdajů na volebním účtu Miloše Zemana k 28. 3. 2013

Příjmy		Výdaje	
dar FO	11 851 357,84	mzdy, odměny	0
dar PO	7 231 800,00	náklady kanceláře	32 745,00
dar PS/OS	2 691 500,00	PR a inzerce	16 348 558,54
úroky	1 284,43	tisk materiálů, klipy, reklamní předměty	6 067 967,18
ostatní	1 064 960,31	doprava, ubytování	0
		ostatní	270 478,96
Celkem	22 804 902,58	Celkem	22 719 749,68

Zdroj: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/>

Kandidát Miloš Zeman uvedl za své nejvyšší příjmy dary fyzických osob, které dosáhly hodnoty 11 851 357,84 Kč, viz tabulka 10. Druhým nezanedbatelným zdrojem financí byly i dary právnických osob v hodnotě 7 231 800,- Kč. Politická strana SPOZ, která kandidáta během kampaně podporovala, přispěla darem 2 691 500,- Kč. Na svých webových stránkách kandidát uvedl svůj volební účet s online odkazem a seznam dárců, nicméně poslední aktualizace proběhla k 1. 11. 2012.⁸⁸ Transparentnost financování volební kampaně Miloše Zemana byla asi ze všech kandidátů nejvíce sporná. V konečném zúčtování se došlo k závěrům, že uváděné částky neodpovídají skutečnosti. Například SPOZ formou služeb vynaložili na kampaň 10,3 milionů korun a 1,4 milionů korun vynaložilo občanské sdružení Přátelé Miloše Zemana. Po odečtení těchto služeb pak prošlo přes transparentní účet ve skutečnosti až 25,5 milionů korun a celkové výdaje za kampaň tedy činí 37,2 milionů korun. S touto částkou se stal i kandidátem s nejdražší volební kampaní na úřad prezidenta republiky v přímých volbách 2013.⁸⁹

⁸⁸ TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013: Miloš Zeman*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?kandidati=milos-zeman>

⁸⁹ Novinky, Novinky.cz: *Zemanova prezidentská kampaň vyšla na 37 miliónů*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/297631-zemanova-prezidentska-kampan-vysla-na-37-milionu.html>

4.2.2 Audit prezidentských voleb 2013

V otevřeném výběrovém řízení na audit financování kampaní prezidentských voleb v roce 2013, vyhlášeným kanceláří Senátu, byla vybrána společnost APOGEO Audit s. r. o. Tato společnost prověřila přehledy o zdrojích finančních prostředků na volebních účtech, zda veškeré financování probíhalo přes tyto účty, zda kandidáti odevzdali účetnictví v plném rozsahu podle zákona o účetnictví a toto účetnictví odpovídá příjmům a výdajům na volebních účtech, zda volební výbory plnili veškeré povinnosti spojené s nakládáním finančních prostředků na volebních účtech a jiné.⁹⁰ Výsledky auditu financování volebních kampaní kandidátů při volbě prezidenta republiky v roce 2013, které vydal Mandátový a imunitní výbor Senátu Parlamentu České republiky konstatují, že došlo k nepatrnému porušení zákona, ale tento audit nebyl natolik komplexní, aby rozšířil pochybnosti o „čistém“ financování volebních kampaní. Nezabýval se totiž například dary v hodnotě několika milionů korun, které kandidátům poskytly různá sdružení.⁹¹

„Přestože výběr společnosti APOGEO Audit s.r.o. nelze po zákonné stránce zpochybnit, zadání a tomu odpovídající výsledky auditu nejsou dostačující. Aby se tato situace neopakovala, je nezbytně nutné změnit „děravý“ zákon o financování politických stran a zřídit nezávislý kontrolní orgán. Dokud se stav nezmění, budeme společně se sdružením Naši politici monitorovat financování volebních kampaní a prezentovat profily lidí, kteří tyto kampaně připravují a kteří za nimi stojí, stejně jako je tomu u nadcházejících sněmovních voleb“ takto se vyjádřil ke spornému auditu David Ondráčka, ředitel Transparency International ČR.⁹²

4.2.3 Vztah financí a získaných hlasů

Tato kapitola se bude zabývat analýzou vztahu vynaložených finančních prostředků a počtu získaných hlasů. V první části budou uvedeny dva grafy, které znázorňují poměr Kč na jeden hlas, neboli kolik korun stál kandidáty jeden získaný hlas. Grafu 1 se bude věnovat pouze kandidátům, kteří nepostoupili do druhého kola, neboť nelze z dostupných

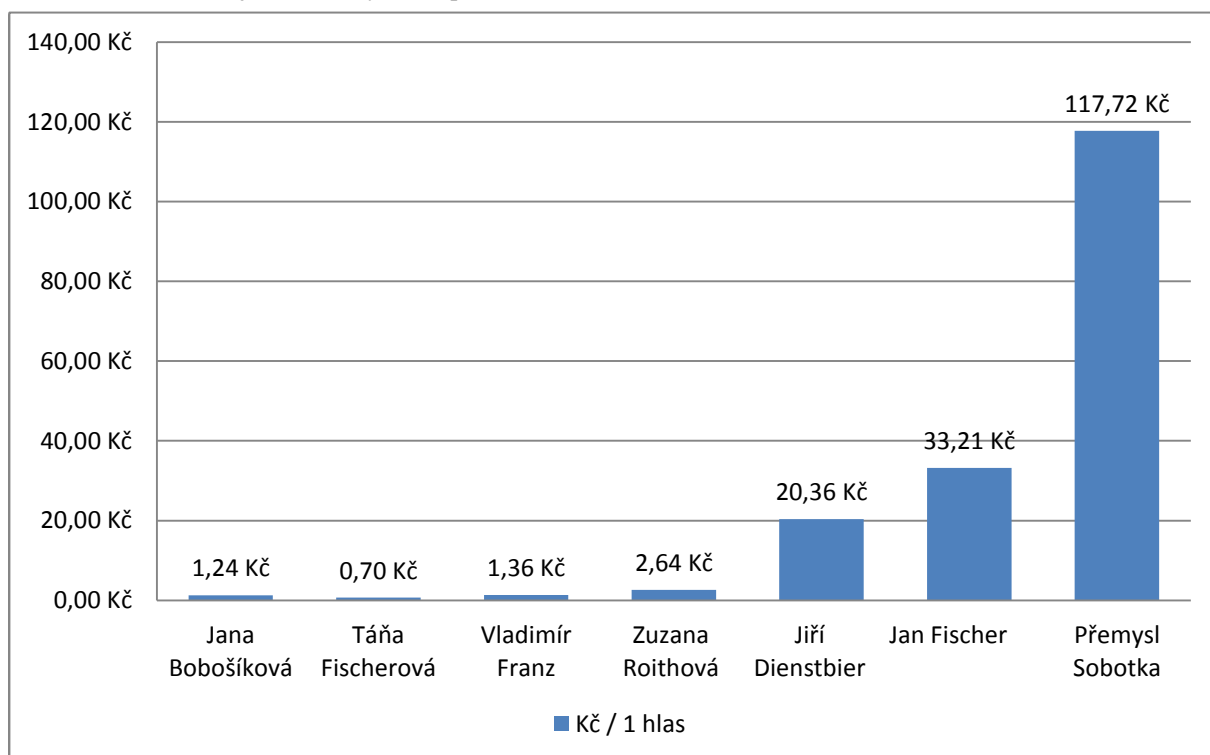
⁹⁰ APOGEO, Audit s. r. o. APOGEO audit prověří prezidentské účty. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.apogeo.cz/aktuality/apogeo-audit-proveri-prezidentske-ucty-1152/>

⁹¹ TRANSPARENTNÍ VOLBY. Tisková zpráva TI: *Audit prezidentských voleb je nedůvěryhodný*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?p=754>

⁹² TRANSPARENTNÍ VOLBY. Tisková zpráva TI: *Audit prezidentských voleb je nedůvěryhodný*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?p=754>

pramenů zjistit, kolik finančních prostředků vynaložili kandidáti postupující do druhého kola za první a druhé kolo prezidentské volby. Graf 2 pak bude vyjadřovat vztah vynaložených finančních prostředků na počet získaných hlasů zbylých dvou kandidátů po obou kolech prezidentské volby. V druhé části bude stanovena hypotéza, která tvrdí, že množství vynaložených finančních prostředků na volební kampaň při volbě prezidenta republiky v roce 2013 měla bezprostřední vliv na množství získaných hlasů, neboli čím větší výdaje kandidát vynaložil na svou volební kampaň, tím více hlasů získal.

Graf 1 - Poměr Kč na jeden získaný hlas v prvním kole

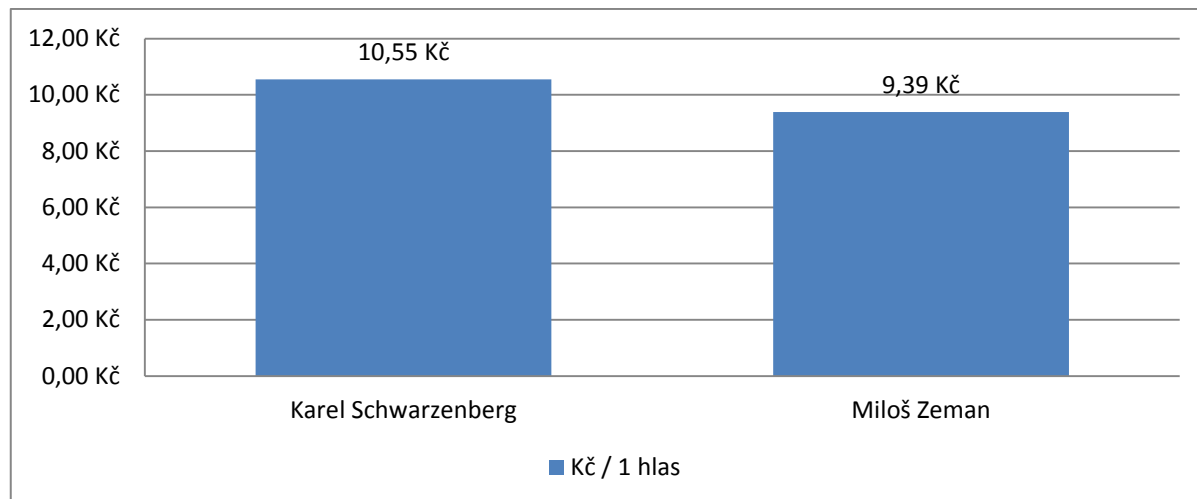

Zdroj: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

Graf 1 znázorňuje, jak efektivně dokázali kandidáti přeměnit své vydané peníze na jeden získaný hlas. Tím nejefektivnějším kandidátem se stala kandidátka Táňa Fischerová, která zaplatila za jeden hlas pouhých 70 haléřů. Vzhledem ke svým nejnižším výdajům, které činily 116 897,- Kč (viz předchozí kapitola) a svému počtu získaných 166 211 hlasů, se tak stala v tomto měření nejefektivnější kandidátkou. Další kandidáti, jejichž výdaje nepřesáhly milion korun, se pohybovaly od 1,24 Kč až 2,64 Kč za jeden získaný hlas. Kandidáti, kteří utratili za kampaň více jak milion korun, si za svůj jeden získaný hlas už zřetelně připlatili. Jiří Dienstbier utratil 20,36 Kč za jeden hlas, Jan Fischer dokonce 33,21 Kč. Ze všech kandidátů se nejméně efektivním stal Přemysl Sobotka, který vzhledem ke

svým výdajům 14 932 231,- Kč a počtu nejméně získaných hlasů ze všech kandidátů, pouhých 126 846, si tak koupil jeden hlas za neuvěřitelných 117,72 Kč.

Graf 2 - Poměr Kč na jeden získaný hlas postupujících kandidátů

Zdroj: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

Graf 2 znázorňuje to samé měření jako graf předchozí, ale pouze, jak dokázali přeměnit své výdaje na jeden získaný hlas, dva kandidáti, kteří se dostali do druhého kola. Ti si vedli velmi podobně a oba utratili za jeden získaný hlas okolo 10,- Kč. Přesto se efektivnějším kandidátem v tomto měření stal Miloš Zeman, který se svými výdaji 37 200 000,- Kč a počtem získaných 3 963 253 hlasů, za obě kola hlasování, zaplatil 9,39 Kč za jeden svůj získaný hlas. Karel Schwarzenberg i přes své nižší výdaje 36 359 550,45 Kč, získal méně hlasů, přesně 3 445 366 a za jeden svůj získaný hlas tak zaplatil 10,55 Kč.

Tabulka 11 - Přehled pořadí umístění kandidátů dle získaných hlasů a množství výdajů.

Pořadí	Kandidát	Počet hlasů	Výdaje	Kč / 1 hlas
1.	Miloš Zeman	1 245 848	37 200 000,00 Kč	29,86 Kč
2.	Karel Schwarzenberg	1 204 195	36 359 550,45 Kč	30,19 Kč
3.	Jan Fischer	841 437	27 942 096,00 Kč	33,21 Kč
4.	Jiří Dienstbier	829 297	16 883 350,34 Kč	20,36 Kč
5.	Vladimír Franz	351 916	480 000,00 Kč	1,36 Kč
6.	Zuzana Roithová	255 045	672 734,10 Kč	2,64 Kč
7.	Táňa Fischerová	166 211	116 897,00 Kč	0,70 Kč
8.	Přemysl Sobotka	126 846	14 932 231,00 Kč	117,72 Kč
9.	Jana Bobošíková	123 171	152 500,00 Kč	1,24 Kč

Zdroj: <http://volby.cz/pls/prez2013/pe2?xjazyk=CZ>

V tabulce 11 je zobrazeno pořadí kandidátů na základě počtu získaných hlasů v prezidentských volbách v roce 2013. Pokud budou porovnána první čtyři místa v tabulce, je jasné, že se zde umístili kandidáti s nejvyššími výdaji na volební kampaň. Tito kandidáti se dokonce umístili přesně podle výše svých vynaložených výdajů, kdy kandidát s nejvyššími výdaji se umístil na prvním místě, a kandidát s nejnižšími výdaji na místě čtvrtém. Z toho zároveň vyplývá, že volby byly skutečně o financích a zvítězil ten kandidát, který do své volební kampaně investoval nejvíce finančních prostředků. Ovšem bude-li brána v potaz hypotéza, že se všichni umístili na základě výše svých vynaložených výdajů na volební kampaň, toto tvrzení plně neplatí v případě zbylých pěti kandidátů. Z této pětky ovšem bude nutné vynechat Přemysla Sobotku, který totiž za svou kampaň utratil mnohem více, než tomu bylo v případě zbylých čtyř a podle mé hypotézy by se měl řadit na místo páté. Proč tomu tak nebylo, dokazuje pravděpodobně fakt, že kandidát nominovaný ODS nebyl v období prezidentských voleb v roce 2013 příliš oblíbený mezi občany České republiky, převážně díky své podporující straně ODS, která v této době měla stranické problémy, a tak i přes poměrně vysoké výdaje na volební kampaň se Přemysl Sobotka umístil na předposledním místě. Zbylí čtyři kandidáti, jejichž výdaje nepřekročily jeden milion korun, mou hypotézu rovněž úplně nepotvrdili, neboť na pátém místě se

umístil Vladimír Franz, jehož výdaje byly nižší, než výdaje Zuzany Roithové, která se umístila na místě čtvrtém. Stejně tak tomu bylo i v případě Táni Fischerové, které se umístila na sedmém místě i přes to, že měla nižší výdaje, než Jana Bobošíková na místě posledním. U těchto kandidátů, je patrné, že dvojice Franz – Roithová měli vyšší výdaje než dvojice Fischerová – Bobošíková a tak získali více hlasů a umístili se na vyšších příčkách. Fakt, že se ale Franz umístil výše než Roithová a Fischerová výše než Bobošíková, dokazuje pouze větší oblíbenost a sympatie mezi voliči a množství vynaložených finančních prostředků nemělo bezprostřední vliv na počet získaných hlasů. Zároveň také rozdíl ve vynaložených výdajích na volební kampaň mezi těmito dvojicemi je zanedbatelný a pohybuje se v řádech desetitisíců až statisíců korun, nikoliv však několika milionů korun jako tomu bylo u dalších kandidátů. Na závěr tohoto zkoumání lze konstatovat, že vítězem voleb na úřad prezidenta republiky se stal právě kandidát s nejvyššími výdaji. Zároveň do druhého kola volby postoupil Karel Schwarzenberg, který nebyl považován za velkého favorita, ale přesto se díky své masivní volební kampani, spojené s vysokými výdaji, několik týdnů před samotnou volbou, do druhého kola dostal. Výše uvedené zkoumání dokazuje, že množství vynaložených finančních prostředků na volební kampaň při volbě prezidenta republiky v roce 2013 mělo vliv na počet získaných hlasů.

5 Závěr

Tato bakalářská práce byla rozdělena do dvou základních částí, na část teoretickou a část analytickou. V teoretické části této bakalářské práce byl rozebrán a popsán způsob volby prezidenta České republiky prostřednictvím nově uzákoněné přímě volby. Byl uveden demonstrativní výčet státních orgánů, které se na volbě prezidenta republiky podílejí a stručné shrnutí jejich náplně práce. Dále se bakalářská práce zabývala samotným kandidátem na úřad prezidenta republiky jeho právům a povinnostem při celém procesu volby od podávání kandidátní listiny, zřizování volebního účtu a zákonná pravidla při financování volebních kampaní až po celkové vyhlášení výsledků voleb. Následně byla rozebrána teoretická východiska způsobu volby prezidenta republiky prostřednictvím nepřímé (parlamentní) volby a proces novely Ústavy České republiky a změny na volbu přímou v roce 2012. V závěru teoretické části se tato bakalářská práce věnovala problematice porovnání průběhu voleb a pravomocí prezidenta České republiky s prezidenty vybraných zemí Evropské unie a prezidenta Spojených států amerických.

V analytické části bakalářské práce byl nejprve uveden příklad neúčelnosti nepřímé volby prezidenta republiky vztahující se k teoretické části práce. Následně se zabývala hlavním cílem a to stanovením hypotéz spojených s financováním volebních kampaní jednotlivých kandidátů při volbě prezidenta republiky v roce 2013. Získané poznatky o vedení volebních účtů, jež demonstrovaly příjmy a výdaje za jednotlivé volební kampaně kandidátů zobrazoval netransparentnost a složitost kontroly financování. Vzhledem k nezaznamenávání nepeněžních darů, které kandidátům poskytovaly politické strany, občanská sdružení či jiné subjekty, bylo velmi složité kontrolovat správnost financování kampaní. Zákon o volbě prezidenta udává povinnost zřídit si volební účet v den podání kandidátní listiny, přes něhož budou prováděny veškeré finanční operace spojené s volební kampaní. Veškeré finanční výdaje spojené s volební kampaní před samotným zřízením volebního účtu se pak ovšem těžce dokazovaly a docházelo pak ke sporným situacím. Skutečné částky se tak oproti přiznaným mohly lišit a v konečném zúčtování mohlo dojít k překročení zákonem stanoveného finančního limitu pro volební kampaň. Přesto však všechny rozporuplné situace, které nastaly během samotného financování volebních kampaní i ohledně auditu, které toto financování kontroloval, nikdy nebyly plně objasněny ani soudně sankcionovány. Ani jeden z kandidátů dle přiznaného financování nepřekročil limit čtyřiceti milionů korun v prvním kole, ani limit padesáti milionů korun pro kandidáty,

kteří se zúčastnili druhého kola volby. V další části byla stanovena hypotéza, zda má množství vynaložených finančních prostředků na volební kampaň při volbě prezidenta republiky v roce 2013 bezprostřední vliv na počet získaných hlasů. Z tohoto zkoumání vyplývá, že množství výdajů na volební kampaň mělo vliv na počet získaných hlasů. Přestože u některých kandidátů tomu tak nebylo, se původní myšlenka hypotézy potvrdila, neboť větší výdaje znamenaly masivnější volební kampaň a tak i dostání se do podvědomí voličů a následné získání jejich hlasů. Volební kampaň se nijak neliší od reklamy na nějaký produkt či služby. Zde jde ale převážně o to prodat svou osobnost či svůj volební program a jak kvalitní bude volební kampaň kandidáta, záleží stejně jako u reklamy na množství vložených finančních prostředků, i když ne vždy to musí být rozhodující a i takový příklad se stal při prezidentské volbě v roce 2013 u volební kampaně Přemysla Sobotky. Finance tedy neznamenají při volbách jediný faktor. Nelze však opomenout ani faktor oblíbenosti či neoblíbenosti občanů některého z kandidátů nebo kvalitně zpracovaný program kandidáta. Ze stanovených hypotéz vyplývá, že finance měly vliv na počet získaných hlasů a úspěch kandidátů při volbě prezidenta České republiky v roce 2013. Z dostupných zdrojů a podkladů, které byly zkoumány, po stránce dodržování platné legislativy, vyplývá, že se všichni kandidáti při financování svých volebních kampaní pohybovali v mezích platné legislativy. Při zpracovávání této bakalářské práce bylo nejvíce čerpáno ze zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů, knihy autora Zdeňka Koudelky, Prezident republiky a online odkazů transparentnivolby.cz.

Seznam zdrojů a použité literatury

Literatura

KOUDELKA, Zdeněk. *Prezident republiky*. Praha: Leges, 2011, 223 s. Teoretik. ISBN 978-808-7212-950

KOUDELKA, Zdeněk. Volba prezidenta republiky. In Jiří Jirásek. *Ústava ve stínu politiky?* 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s, 2012. s. 199-211, ISBN 978-80-87382-39-4

KREJČÍ, Miloš. *Jak se "dělá" prezident Spojených států amerických: průvodce americkým volebním systémem od zřízení funkce prezidenta po souboj Barack Obama versus John McCain*. V Mladé frontě vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2009, 247 s. ISBN 978-802-0419-354.

NOLČ, Jiří. *Čeští a slovenští prezidenti*. Vyd. 1. Brno: CP Books, 2005, 114 s. ISBN 80-251-0545-8

ŠMÍD, Tomáš. *České prezidentské volby v roce 2013*. 1. vyd. Editor Jakub Šedo. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2013, 253 s., viii s. obr. příl. Politologická řada, sv. č. 42. ISBN 978-807-3253-257

Internetové zdroje a prameny:

APOGEO, Audit s. r. o. *APOGEO audit prověřil prezidentské účty*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.apogeo.cz/aktuality/apogeo-audit-proveri-prezidentske-ucty-1152/>

BOBOŠÍKOVÁ, Jana. *Jana Bobošíková: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://bobosikova.suverenita.cz/zivotopis>

DIENSTBIER, Jiří. *Jiří Dienstbier senátor: Vyúčtování prezidentské volební kampaně*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.dienstbier2013.cz/rubriky/vyuctovani-kampane/>

DIENSTBIER, Jiří. *Jiří Dienstbier senátor: životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.dienstbier2013.cz/rubriky/zivotopis/>

FISCHER, Jan. *Jan Fischer: Financování*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.jan-fischer.cz/kancelar/financovani>

FISCHER, Jan. *Jan Fischer: životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.jan-fischer.cz/cv/jan-fischer>

FISCHEROVÁ, Táňa. *Táňa Fischerová: Vyúčtování kampaně*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://prezidentkatf.cz/kampan/tiskove-zpravy/vyuctovani-kampane>

FISCHEROVÁ, Táňa. *Táňa Fischerová: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://prezidentkatf.cz/t-fischerova/kdo-je-tana-fischerova>

FRANZ, Vladimír. *Vladimír Franz Prezidentem: Bio*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://vladimirfranz.cz/bio/>

FRANZ, Vladimír. *Vladimír Franz Prezidentem: Vyúčtování kampaně*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://vladimirfranz.cz/vyuctovani-kampane/>

KLANG, Mikuláš. IDNES/zprávy: *Zájemci o Hrad odevzdali účty. Fischer dluží osm milionů, Zeman tři* [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vyuctovani-prezidentske-kampane-dqj-domaci.aspx?c=A130329_142554_domaci_klm

KOUDELKA, Zdeněk. Masarykova Univerzita: *Volba prezidenta republiky*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/repo/1103995/Volba_prezidenta_republiky.pdf/publication/1103995

NOVINKY, Novinky.cz: *Sobotka utratil za kampaň necelých 15 milionů, na charitu zbyla tisícovka*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/297204-sobotka-utratil-za-kampan-necelych-15-milionu-na-charitu-zbyla-tisicovka.html>

NOVINKY, Novinky.cz: *Zemanova prezidentská kampaň vyšla na 37 milionů*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/297631-zemanova-prezidentska-kampan-vysla-na-37-milionu.html>

ROITHOVÁ, Zuzana. *Zuzana Roithová jednička na úřad prezidenta: Finance, dary, majetkové poměry*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://prezident.roithova.cz/finance/>

ROITHOVÁ, Zuzana. *Zuzana Roithová jednička na úřad prezidenta: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: http://prezident.roithova.cz/clovek_zivotopis/

SCHWARZENBERG, Karel. *Fórum Karla Schwarzenberga: Financování/Závěrečná zpráva*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: http://www.volimkarla.cz/wp-content/uploads/2013/03/zaverecna_zprava.pdf

SCHWARZENBERG, Karel. *Fórum Karla Schwarzenberga: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.volimkarla.cz/wp-content/uploads/cv-karel-schwarzenberg.pdf>

SOBOTKA, Přemysl. *Přemysl Sobotka místopředseda senátu 2013: Kdo jsem/životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.premyslsobotka.cz/kdo-jsem/>

SUVERENITA, Blok Jany Bobošíkové. *Parlamentní listy: Suverenita: Kampaň Jany Bobošíkové stála jen 150 000*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politici-volicum/Suverenita-Kampan-Jany-Bobosikove-stala-jen-150-000-267330>

TRANSPARENTNÍ VOLBY. *Prezidentské volby 2013*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013>

TRANSPARENTNÍ VOLBY. Tisková zpráva TI: *Audit prezidentských voleb je nedůvěryhodný*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/prezident2013/?p=754>

ZEMAN, Miloš. *Miloš Zeman Prezident České republiky: Životopis*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.zemanmilos.cz/cz/t/zivotopis.htm>

Zákony:

Česko. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, Hlava třetí – Moc výkonná, Prezident republiky

Česko. Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., Kterým se mění Ústava č. 1/1993 Sb. Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky

Česko. Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě

Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. Nový občanský zákoník

Česko. Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny

Česko. Zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky)

Francie. *Constitution de la République et de la Communauté* (Ústava Francouzské republiky). Ze dne 4. října 1958. Dostupné z: <http://mjp.univ-perp.fr/france/co1958-0.htm>

Itálie. Ústava Italské republiky. Ze dne 22. prosince 1947. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/praf/js09/dejiny/web/prameny/09/Ustava_Italske_republiky_-_1947.pdf

Německo. Základní zákon Spolkové republiky Německo. Ze dne 23. května 1949. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/js09/dejiny/web/prameny/09/Zakladni_zakon_SRN_-_Grundgesetz_-_1949.pdf

Slovensko. Ústavní zákon č.460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky

USA. Ústava Spojených států amerických. Ze dne 17. září 1787. Dostupné z: <http://www.zboriljosef.cz/files/Ustava%20USA.pdf>

Seznam tabulek a grafů

TABULKA 1 - PŘEHLED POČTU ZÍSKANÝCH HLASŮ	29
TABULKA 2 - PŘEHLED PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ NA VOLEBNÍM ÚČTU JANY BOBOŠÍKOVÉ K 31. 12. 2012.....	32
TABULKA 3 - PŘEHLED PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ NA VOLEBNÍM ÚČTU JIŘÍHO DIENSTBIERA K 18. 1. 2013	34
TABULKA 4 - PŘEHLED PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ NA VOLEBNÍM ÚČTU JANA FISCHERA K 28. 3. 2013	35
TABULKA 5 - PŘEHLED PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ NA VOLEBNÍM ÚČTU TÁNI FISCHEROVÉ K 28. 3. 2013	36
TABULKA 6 - PŘEHLED PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ NA VOLEBNÍM ÚČTU VLADIMÍRA FRANZ K 28. 3. 2013.....	37
TABULKA 7 - PŘEHLED PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ NA VOLEBNÍM ÚČTU ZUZANY ROITHOVÉ K 28. 3. 2013.....	39
TABULKA 8 - PŘEHLED PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ NA VOLEBNÍM ÚČTU KARLA SCHWARZENBERGA K 28. 3. 2013.....	40
TABULKA 9 - PŘEHLED PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ NA VOLEBNÍM ÚČTU PŘEMYSLA SOBOTKY K 28. 3. 2013	41
TABULKA 10 - PŘEHLED PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ NA VOLEBNÍM ÚČTU MILOŠE ZEMANA K 28. 3. 2013.....	43
TABULKA 11 - PŘEHLED POŘADÍ UMÍSTĚNÍ KANDIDÁTŮ DLE ZÍSKANÝCH HLASŮ A MNOŽSTVÍ VÝDAJŮ.	47
GRAF 1 - POMĚR KČ NA JEDEN ZÍSKANÝ HLAS V PRVNÍM KOLE	45
GRAF 2 - POMĚR KČ NA JEDEN ZÍSKANÝ HLAS POSTUPUJÍCÍCH KANDIDÁTŮ	46